

NYELVJÁRÁSI ADATOK

Debreceni erdészeti és vadászati szókincs

I. Erdészet

- ákác* 'akácfa'
ákácos 'kisebb akácerdő'
ákcsonk 'a levágott faágnak a törzsön maradt kiálló része'; *ákcsonk nélküli gajjazás* 'a törzs felnyesése úgy, hogy csonk ne maradjon'
ákfa 1. 'vékonyabb ágakból álló faanyag' 2. 'vékony gallyakból álló tüzelő'
áktisztulás 'a fatörzs alsó részén levő ágak leszáradása'
alátelepítés 'öreg fák alá fiatal csemeték ültetése'
alátétfa 'a fatelepi rakodótéren a facsomó alá helyezett fa; ászokfa'
alé 'egyenes erdei nyíladék'
almafa 'gyümölcsfa'
angolperje 'fűfélé'
apadik 'a fa feldolgozás utáni csökkenésének mértéke'
apritéjk 'felaprított hulladékfa'
apritéjktermelő gép 'a kivágott fa darabolásánál és kérgezésénél keletkező hulladékokat felaprító gép'
aranyesőű 'díszcserje'
árbóucákác 'egyenes törzsű, kevés ágat növesztő akácfa'
árutér 'fatelepen a készáru elhelyezésére szolgáló rész'
ászokfa = alátétfa
átfekvőű mag 'olyan mag, amely kikéleséhez két v. több év szükséges'
átláló 'fából v. vasból készült subler, amely a fatörzs átmérőjének mérésére szolgál'
bábaseprű 'faágak között keletkező elágazó képződmény (fagyöngy, fakín)'
bagdaru 'két guruló talpon álló daru a vasúti rakodón'
bakhátas erdőűsités 'vizenyős területeken az eke által létrehozott ormokra történő faültetés'
bálványfa 'egyfajta díszfa'
bárányüröm 'fűfélé; főleg szikes területen található'
bárdolás 'a rönk szekercével vagy bal-tával történő megmunkálása'
befülled 'a faanyag gomba hatására elszíneződik'
berkenye 'fa- és cserjefajta'
bisalma 1. 'birsalmafa' 2. 'ennek termése'

- bocfapuska* 'bodzából készített játékszer'
- boddzafa* 'cserje'
- borboja* 'cserje'
- boróúka* 'a fenyőfélékhez tartozó cserje'
- botolóúfüzes* 'olyan füztelepítés, amely a gallyak termelésére szolgál'
- bozótúirtás* 1. 'az alsó szinten levő cserje eltávolítása az erdőből' 2. 'a kivágott erdőterület megtisztítása a cserjéktől'
- böhönc* 'erősen elágazó fa'
- bőőrdeszka* 'egyik oldalán domború deszka, széldeszka'
- bütü* 'a farönk mindkét vége'
- bütümetszet* 'a farönk vége mindkét oldalon'
- capin* 'farönkfordító horog'
- cincér* 'rovar, amely a faanyagot és az öreg, nedvrekedt beteg fákat rágja'
- csávázás* 'az elvetendő mag fertőtlenítése'
- csemete* 'magról kelt fiatal fásszárú növény'; *burkolt gyökírzetű* v. *földlabdás csemete* 'vmilyen edényben nevelt csemete, amelyet az edényben levő földdel együtt ültetnek el'; *csupasz gyökírzetű csemete* 'földlabda nélkül ültetendő csemete'; *karóú gyökerű csemete* 'egyes, kevésbé elágazó gyökere van'
- csemetekert* 'kertszerű terület, ahol szakemberek magról termesztik a fákat'
- csemeteültetőű* 'csemeteültetést végző erdőmunkás'
- csemeteültetőű-gép* 'a facsemeték kiültetésére szolgáló, kerekeken mozgó gép'
- csemetís* 'az a terület, ahol magról termesztik a fákat; csemetekert'
- cserzőűkíreg* 'bőrcserzésre használt rendszerint tölgyfakéreg'
- csimaz* 'lóféreg, lótetű'
- csipkebogyóú* 'a vadrózsa termése, hecesdli'
- csirakípes mag* 'életképes mag, amelyből kikel a növény'
- csirakípesíg* 'a mag életképessége'
- csiranöviny* 'magról kelt csemete'
- csörgőűfa* 'útmenti díszfa'
- csúcshajtás* 'a legfelső hajtás'
- csúcsrügy* 'a hajtás legfelső rügye'
- csúcsszáradás* 'a fa csúcsának elszáradása'
- darabol* 'a kidöntött fát több darabra vágja'
- darabolás* 'a kidöntött fa több részre vágása'
- darabolóú* 'a kidöntött fa darabolását végző munkás'
- dijóú* 1. 'diófa' 2. 'ennek termése'
- donga* 'hordó készítésére szolgáló, megfelelő méretre vágott hajlított deszka'; *fűríszel donga* 'fűrészszel kivágott donga'; *hasitod donga* 'baltával kivágott donga'
- dorong* 'tíz cm-nél vékonyabb faanyag'
- doronk-tűzifa* 'hengeralakú, 1–1,20 m hosszú tűzrevaló fa'
- döntís* 'a fa kivágása'; *írányítod döntís* 'fakivágás, amikor a dőlés irányát hajkolással meghatározzák'
- döntőűk* 'a fa kidöntésére használt rendszerint vasék, amelyet a hajkba baltával bevernek'
- dugványozás* 'gyöker nélküli szárrész földbe szúrása'
- dücskőű* 'a kivágott fa földben maradt törésze'
- dücskőűzik* 'kiszedi a kivágott fa földben maradt törészet'

- dücskőzís* 'a kivágott fa ottmaradt törésének a kiszedése'
- elegyarány* 'a fafajták százalékos megoszlása'
- elegyes erdő* 'különböző fafajtákból álló erdő'
- eletyfa* 'az erdő főállományának növekedését elősegítő fafajta'
- előűálmány* 'fiatal korú erdő, amelyet később a célállomány növekedésének elősegítése végett gyérítenek'
- előűcsíráztatás* 'az elültetendő mag előzetes kicsíráztatása'
- előűerdő* = előállomány
- előűhasználat* 'a nem véghasználatig fenntartandó faegyedek kitermelése'
- előűkezelis* 'a csírázás előkészítése: áztatással, csávázással, dörzsöléssel stb. készítik elő az elvetendő magot'
- erdeji feltáróút* 'az erdőrészeket megközelítésére szolgáló út'
- erdeji rakodó* 'a faanyag tárolására szolgáló terület az erdőben'
- erdész* 'erdészeti szakiskolát végzett, képesített szakember'
- erdő* 'vadon növő v. telepített fának és a köztük levő más növényeknek egységes tenyészetet alkotó nagyobb tömege'
- erdőűápolás* 'az erdő gondozása, kapálás stb.'; *kösztés erdőűápolás* 'olyan ápolási forma, amikor a csemetesorok között mezőgazdasági növényt termelnek'
- erdőűápoló* 'fiatal ültetvényt kapáló munkás'
- erdőűbecslis* 'az erdő fatömegének átlagolással v. egyedi felvétellel történő felmérése'
- erdőűfelujítás* 'makkvetéssel, csemeteről v. sarjról történő erdősítés'
- erdőűfolt* 'fél hektárnál kisebb, szabálytalan alakú facsoport'
- erdőűlegény* 'fiatal erdész szakember'
- erdőűmérnök* 'egyetemet/főiskolát végzett szakember'
- erdőűművelis* 'a fatermesztéssel kapcsolatos mindennemű erdőgazdálkodási tevékenység'
- erdőűsáv* 'négy méternél szélesebb, hosszan elnyúló erdőpászta'; *hófogó erdőűsáv* 'főleg út, vasút mellé telepített erdő, amely a szélhordta havat felfogja'; *mezőűvidőű erdőűsáv* 'a szélről védi a termőterületet'
- erdőűsítés* 'erdőtelepítés'; *befejezett erdőűsítés* 'további pótlás ültetése nem szükséges'
- erdőűsülés* 'egy adott területen belül az erdő nagysága százalékban kifejezve'
- erdőűtársulás* 'az erdőtulajdonosok szövetsége'
- esőűbeáló-kumyhó* 'eső ellen védelmet nyújtó, rendszerint fából készült erdei építmény'
- évgűrű* 'a fatörzs keresztmetszeten látható körök egyike, a likacsgyűrűs fákban az évenkénti növekedést mutatja'
- ezüsfa* 'szikes területen élő fafajta'
- fa* 1. 'magas növésű, csak bizonyos magasságban ágat, lombot növesztő növény'; *igíretes fa* 'olyan fa az erdőben, amely ipari feldolgozásra alkalmas lesz, a véghasználati korig meg kell tartani; javafa' 2. 'kivágott fa' 3. 'faanyag' 4. 'tűzifa'

- faállomány* 'egy adott erdő fáinak összessége'; *etyszintű faállomány* 'az erdő fáinak koronája azonos magasságban helyezkedik el'
- fadöntő* 'a fát kivágó erdőmunkás'
- fafajösszetétel* 'az erdő állományát alkotó fafajok aránya'
- fafeldougozás* 'a kitermelt rönk adott célra történő formálása'; *elsődleges fafeldougozás* 'a rönkből deszka, gerenda, palló stb. készítése'
- fagyal* 'cserje'
- fagyérzékeny* 'olyan (fa), amely megcsínyli a fagyot'
- fagyérzékenység* 'a fa fagytüró képessége'
- fagyléc* 'a fa törzsén a fagy következtében keletkező benőtt repedés'
- fagyöngy* 'fehér bogyójú növény, amely a fa ágain élőszkodik, elszívja a nedvet'
- fagyrepedés* 'a fa törzsén fagy következtében keletkező repedés'
- fakin* 'sárga bogyójú növény, amely a fa ágai között növekszik, a fa vízkészletéből táplálkozik'
- fakitermelés* 'azon munkák összessége, amelyekkel az erdő v. az erdő egy részének faállományát hasznosításra kivágják'; *egésségügyi fakitermelés* 'a beteg v. sérült törzsű fák eltávolítása az erdő állományából'
- fásítás* 'faültetés (parkban, bel- és külterületen)'
- faválaszték* 'a kivágott fából készített termékek közös neve'
- fászdugvány* 'a faág elfásodott részéből készített, szaporítást szolgáló ágrész'
- fejesfa* 'koronájától évente megfosztott fa'
- fejesfa termelési mód* 'bizonyos magasságban a fa ágait levágják, és az azokból növekvő gallyakat évente leszedik (fűz)'
- fejvidőűsisak* 'fadöntésnél használt fejfedő'
- feketedijó* 'fafajta; termése ehető'
- feketefenyő* 'fenyőfajta'
- fenyő* 'túlevelű, örökzöld fa'; *erdeji fenyő* 'fenyőfajta'
- feküfa* 'az állományban korábban kiültetett száraz fa'
- felnyes* 'a fatörzs alsó részéről levágja a gallyakat'
- feltároló út* 'az erdei munkavégzést elősegítő út, a járművek közlekedését szolgálja'
- ficfa* 'fűzfa'
- fijatalos* 'fiatal erdő'
- fogatós közelítő kerékpár* 'lőhúztaszállítóeszköz, amellyel a kivágott törzset a vágástérre viszik'
- fogóufa* 'különböző vegyszerekkel preparált fa, amelyhez a fákat károsító rovarok hozzáragadnak'
- fojónövedék* 'az erdő éves növekedését mutató fatömeg mennyisége területegységre vonatkoztatva (m³/ha)'
- forgács* 'a fa faragásakor, gyalulása során keletkező hulladék'
- fosznideszka* 'egy collnál vastagabb deszka; palló'
- főállomány* 'az erdő legtovább megtartandó, leghasznosabb fáit'
- főüdabda* 'a csemete gyökereivel kiemelt, s rajta hagyott föld'
- főüdabdás ültetés* 'a csemete ültetése a gyökereken hagyott földdel együtt'
- főütfúró* 'csemete ültetésére használt kézi v. gépi eszköz'

- furnír* 'bútorok burkolására használt, nemes faanyagból készült vékony lemez'; *hasítot furnír* 'vízszintesen vágott lemez'; *hámozási/kíselt furnír* 'a kés körbe vágja, hámozza le a lemezt a rönkről'; *madárszemű furnír* 'olyan furnér, amelyen szemhez hasonló rajzolatok vannak, pl. a juharoknál'
- furnírhámozóú gép* 'furnérlemez készítésére használt gép, amely körbe vágja, hámozza le a lemezt a rönkről'
- furnírhasítóú gép* 'furnérlemez készítésére használt gép, amely hasít'
- furnírlemez* 'két v. több réteg furnérból összeenyvezett falap'
- furnírrajzolat* 'a furnér felületén mutatkozó mintázat'
- furnírrönk* 'olyan rönk, amelyből furnért készítenek'
- fülledikeny fafaj* 'könnyen befülledő, főként puhafafajta'
- fülledis* 'a faanyag gomba hatására történő elszíneződése'
- fűrészáru* 'a rönkből fűrészeléssel előállított faanyag'; *lékszár az fűrészáru* 'levegőn több hónapig hővel kezelt faanyag'
- gajfa* 'öt cm-nél vékonyabb levágott oldalágakból összerakott faválaszték'
- gajjaz* 'a fa törzséről a gallyakat eltávolítja'
- gajjazás* 'a fatörzs felnyesése'
- gajjazóú* 'a gallyazást végző munkás'
- gajjazóúfűrész* 'a gallyak levágására használt fűrész'
- galagonya* 'cserje'
- gelicsán* 'gledicsia, tövises fa'
- geszkorhadás* 'gombásodás következtében előálló károsodás a gesztben'
- geszt* 'a fa belső, holt, feldolgozásra legalkalmasabb része'
- gesztenye* 1. 'vadgesztenyefa' 2. 'szelídgesztenyefa' 3. 'mindkettő termése'
- gesztenyefa* 1. 'vadgesztenyefa' 2. 'szelídgesztenyefa'
- gesztesedik* 'a fa belső része telítődik, tömörödik'
- göcs* 'eltávolított v. leszáradt ág helye a fa törzsén'; *benőüt göcs* 'az ág faszövettel benőtt helye'
- gömbákác* 'akácfaából kinemesített díszfa'
- gyantacsapolás* 'a fa törzsén V alakú bevágást csináltak, ezen keresztül folyik le a gyanta egy edénybe'
- gyantászás* = gyantacsapolás
- gyéritis* 'erdőritkítás, a középkorú v. idősebb erdőből a nem kívánatos egyedek kivágása'; *alsóúszintű gyéritis* 'magasság szerint az alászorult és a főállományt támogató fák eltávolítása'
- gyertyán* 'gyertyánfa'
- gyükéj* 'a fának a földben szétágazó része'
- gyükéjralávágás* 'a csemetekertben a csemete gyökérzetének az alját levágják a bojtos gyökér kialakítása végett'
- gyükéjrfisülés* 'a kivágott fák bentmaradt gyökereinek gépekkel történő eltávolítása'
- gyükéjrkárosítóú* 'gombafajta v. rovarféle, pl. cserebogár pajor'
- gyükéjrszaggatás* 'sarjaztatásnál a gyökerek elvágása, hogy új hajtás keletkezzen'
- hajk* 'a fa kidöntésének irányításához baltával v. fűrészszel készített bevágás a fa törzsén'

hajkalap 'a hajk alsó vágáslapja'
hajkmagasság 'a hajkalap és a hajk-
 tető közötti távolság'
hajkol 'hajkot vág a fa törzsén'
hajkolás 'hajk vágása a fa törzsén'
hajkteleőű 'a hajk felső vágáslapja'
háncs 'a fakéreg elhalt külső része'
hasápfá 'hasított kb. 1–1,20 m hosszú
 tűzifa'
hásfateja 'a hársfa virágjából készített
 tea'
hárs 'hársfa'
hasítóújk 'rönkfa széthasítására hasz-
 nált eszköz'
hásztáji erdőű 'tanya közelében levő
 erdő'
hecsedli 'csipkebogyó, a vadrósza ter-
 mése'
hóúbobgyóú 'cserje'
hóúdőntís 'amikor a rárakódott nagy
 mennyiségű hó miatt gyökerestül
 kidől a fa'
hóúfogóúpalánk 'a szélhordta hó fel-
 fogására használt kerítés'
homokfúvás 'futóhomokos területeken
 a szél által összehordott homokha-
 lom'
hornyolóúkis 'horony készítésére
 használt gyaluszerű kéziszerszám'
horony 'fába vájt kis keresztmetszetű
 barázda'
hosszúfa 'szálfa, teljes hosszában
 gallytalanított fa'
hosztolás 'a fatörzs feldarabolásakor a
 darabok hosszának kijelölése'
hosztolóú 'az a munkás, aki a hosztó-
 lást végzi'
hosztolóúrúđ 'egyméteres mérőrúđ,
 amellyel a kivágott rönk hosszát
 mérik'

hóútorís 'amikor a rárakódott nagy
 mennyiségű hó miatt eltörik a fa
 törzse'
hullámteri erdőű 'a folyó hullámterén
 levő erdő'
íger 'égerfa'
ílóűfakiszlet 'az erdőben lábon álló fa-
 állomány összes fatömege'
jappánakác 'fafajta, szofóra'
javafa 'olyan fa az erdőben, amely
 ipari feldolgozásra alkalmas lesz, a
 véghasználati korig meg kell tar-
 tani'
jegenyefa 'magas nyárfa'
jegenyetőűgy 'sudár növésű tölgyfa-
 faj'
jelzőúkalapács 'olyan, mint egy balta,
 különféle jelet lehet vele a fába
 ütni, (általában a bütübe)'
jóúlétierdőű = üdőülőerdő
juhar 'juharfa'
kányabangita 'cserjefajta'
kecskerágóú 'erdei cserje'. *Egyenes,*
mint a nyil, a legjop szalonnasütőű
nyárs ebből van. Fajtái: *bibircses*
kecskerágóú, csikos kecskerágóú.
kereszvágóúfűrís = kétnyelű fűrész
kétnyelű fűrís 'két ember által húzott
 fűrész'
kihozatal 'a rönkből készíthető ipari fa
 mennyisége'
kilátóúhej 'pihenőhely az üdőülőerdő-
 ben'
kirándulóúerdőű 'főként a bakancsos
 turisták részére fenntartott erdő'
kíreg 'a fának leválasztható külső bur-
 ka'
kíreglakóú rovarkártevőű 'a fa kérge
 alatt élő károsító rovar'
kírekfekíj 'gomba okozta károsodás a
 fa kérgén'

- kirgezés* 'a fakéreg baltával történő lehántása'
- kirgezőü* 'a fakéreg lehántását végző munkás'
- kirgezőügép* 'a fakéreg lehántására szolgáló gép'
- kisirőüfafa* 'az erdő főállományának növekedését elősegítő fafaj'
- kocsányostőügy* 'tölgyfajta'
- kopogóübogár* 'a holt fában a faanyagot károsító bogár'
- korona* 'a fa lombozata'; *sudarlóüv* v. *zászlóüv korona* 'magas törzsű fa koronája'
- koronaalakítás* 'a fa koronájának szabályozása'
- kökiny* 'cserje'
- körfürislap* 'fűrészfogakkal ellátott kerek acéllemez, gép forgatja, a hozzányomott fát elvágja'
- köüris* 'körisfa'
- kösztes termik* 'az elültetett csemetesorok között termesztett mezőgazdasági termék'
- közelítés* 'a fa szállítása a kivágás helyéről a vágástérre (lóval, géppel)'; *lovas közelítés* 'lóval történő anyagmozgatás az erdőben'
- közelítőü kerékpár* = fogatos közelítő kerékpár
- középerdőü* 'olyan sarjerdő, amelynek szálerdővé történő alakítása folyamatban van'
- láperdőü* 'mocsaras területen levő erdő'
- léc* 'faipari termék; nem szélesebb a vastagsága kétszeresénél'
- legelőüerdőü* 'a legelőkön levő erdőfoltok, amelyek a jószág pihenését szolgálják'
- léügyükér* 'szabadon álló gyökér; hullámtéri erdők fái rendszerint ezzel a vízből is szerzik a tápanyagot'
- lénija* 'erdei út, nyiladék'
- licijum* 'cserje'
- likacs* 'a víz és a tápanyag szállítására szolgáló edénynyaláb a fa törzsében'
- likacsu*: *gyürüs likacsu fa* 'olyan fa, amelynek törzsében évenként nő évgyűrű'; *szört likacsu fa* 'amelyben nincs évgyűrű'
- lilaákác* 'akácfajta'
- lípveszőü* 'madárfogásra használt csélétek
- lóüger* 'fatelep'
- lomsátor* 'az erdő fáinak sátorként szétterülő lombja'
- lonc* 'cserje'
- lucfenyőü* 'fenyőfajta'
- lúfíreg* 'a csiracsemétét károsító rovar'
- lütetü* = lófereg (csimaz)
- madárbirs* 'birsfajta'
- mag* 'a fák egyik szaporító szerve'; *líha mag* 'csiraképtelen mag'
- mágja* '(fél)kész faáru szabályos alakú csomója'
- mágjaalátít* 'a (fél)kész faáru alá tett ászokfa'
- mágjáz* '(fél)kész faárut különböző formában és mértékben összerak; rakásol, sarangol'
- mágjázás* 'a (fél)kész faáru csomóba rakása; rakásolás, sarangolás'; *kézi mágjázás* 'kézi munkával végzett csomóba rakás'
- mágjázot faanyag* 'máglyába rakott faanyag'
- makcsávázás* 'a vetőmag vetés előtti vegyszeres kezelése'

- makk* 'tölgynek/bükknek a termése'
- makpergetis* 'a fenyőmagnak a tobozból való kinyerése'
- makpergetőű berendezés* 'a fenyőmag tobozból való kinyerésére használt gépi szerkezet'
- maktermőű faállomány* 'magas korú, jól fejlett fák alkotta erdő'. (Maktermésüket összegyűjtik.)
- maktermőűképesség* 'a fa makktermelésének színvonala'
- makvetés* 'a makk előre elkészített gödrökbe helyezése és betakarása'
- megeged* 1. 'az elültetett mag kikel' 2. 'az elültetett csemete megfog'
- megegedés* 'az elültetett mag/csemete kihajtása'
- megegedési képesség* 'csíráképeség'
- mélegelőű* 'olyan terület, ahonnan a méhek a méz/virágpor begyűjtését végzik', (pl. repcetábla, napraforgótábla)
- mellikálomány* 'az erdő főállományának kiszolgálására való fák'. (Korábban kitermelik.)
- menedikház* 'erdei építmény, ahová a turisták vihar elől behúzódhatnak'
- metyfa* 'a cseresznyével rokon erdei gyümölcsfa'
- míjszántóú-eke* '70 cm mélyre v. mélyebbre is leereszthető, rigolírozásra használt ekefej'
- mízesfa* 'fafajta, *Evodia*'. (Virágjának nagy mézhozama van.)
- mogyoróú* 1. 'mogyoróbokor' 2. 'ennek a termése'
- mulcs* 'talajtakaró szerves anyag, kéregből, forgácsból készül'. (A kiszáradás ellen takarják vele a talajt.)
- nedvrekét fatörzs* 'a nedv nem jut fel a fa csúcsáig, a fa csúcsa elszárad'
- nemesnyár* 'a nyárfa egyik fajtája'
- nevelőűvágás* 'fiatal kori erdőritkítás, erdőtisztítás'
- növedik* 'az erdő növekménye'; *fojóú növedik* 'az erdő egy évi növekménye (m³/ha)'
- növénýtársulás* 'talajszintű növények együttélése'
- nyiladik* 'egyenes, mesterséges úton létrehozott, szélesebb üres pászta az erdőben'
- nyir* 'nyírfa'
- orgona* 'díszcserje'
- orgonabokor* 'díszcserje'
- orgonafa* 'nagyobbra nőtt orgona'
- ormóú* 'az eke által összeborított föld-sáv'
- ostorfa* 'keményfafajta'
- ostorménbangita* 'cserje'
- őshonos fafaj* 'adott területen eredetileg tenyésző fafajta'
- pajor* 'a cserebogár álcája; gyökérrákosító, csimaz'
- pallóú* 'egy collnál vastagabb deszka; fosznideszka'
- papirfa* 'kitermelt puhafa, papírkészítésre használják'
- paraléc* 'a fa oldalán kidudorodó edénynyaláb'
- parkerdőű* 'belterületen v. a belterület közelében levő, a lakosság pihenését szolgáló erdő'
- párosan szárnyalt levél* 'kétoldalt párosan nőtt levelek (pl. akác)'
- pászta* 1. 'erdősáv' 2. 'üresen hagyott sáv az erdőben'
- pereszlen* 'a fenyőfélék törzsén körben elhelyezkedő évente növvő gallyak'
- pikírozás* 'a csíranövények kiültetése'
- plankács* 'a kivágott fa megmunkálására használt széles fejű fejsze'

- platán* 'platánfa'
portáldaru 'két guruló talpon álló daru' (pl. a vasúti rakodón)
pöszmíte 1. 'egres' 2. 'ezt termő cserje'
pöszmítebokor 'pöszmítetermő cserje'
rakásol 'szabálytalan méretű aprított fát különböző formában és méretben összerak'
rakásolás 'különböző méretű és formájú facsomók összerakása'
rakásolt faanyag 'csomóba rakott faanyag'
rakatol 'szabályos facsomókat összerak'
rakatolás 'szabályos facsomók összerakása'
rakodóulap 'falap, amelyre a szállítandó árut rakják'
rakonca 'a jármű (vagon, teherautó, szekér) két oldalának magasítására szolgáló rúd'fa'
részleges talajelőükiszítis 'nem az egész területet szántják fel az erdőtelepítés céljára'
revesedés 'a fatörzsén különböző színben jelentkező gomba által okozott károsodás'; *veres/kék revesedés* 'vörös v. kék színű gombásodás a fa törzsén'
rezgőnyár 'nyárfafajta'
ribiszke, ribizli 1. 'cserje' 2. ennek a termése'
ribiszke-, ribizlibokor 'cserje'
rigolirozás '70 cm mélyen v. mélyebben történő talajforgatás, az altalaj kerül felülre'
rostálás 'magpergetés után a mag tisztítása'
rönk 'kör keresztmetszvényű, bütivel rendelkező vastag faanyag'; *hámozási rönk* 'furnérkészítésre előkészített rönk'
rönkvágóú keretfűrész 'a rönköket hosszában vágó gépi fűrész'
rudas korú erdőű 'fiatal, de már ipari feldolgozásra is alkalmas fákból álló erdő'
sarang '(fél)kész faáruból szabályos méretekben összerakott farakás
sarangol '(fél)kész faárut csomóba rak'
sarangolás '(fél)kész faáru csomóba rakása'
sarangolóú 'a sarangolást végző munkás'
sarangolt fa 'csomóba rakott (fél)kész faáru'
sarj 'a kivágott fa tuskójáról v. gyökeréről kinövő hajtás'
sarjaztatás 'a kivágott erdőterületen a bentmaradt gyökérről v. tuskóról történő erdőfelújítás'
sarjburjánzás 'a fa tövével keletkező hajtások tömege'
sarjerdőű 'tuskóról/gyökérről felújult erdő'
sítaerdőű 'a parkerdő egyik fajtája'
sítaösvény 'erdei gyalogút'
som 1. 'somfa' 2. 'ennek a termése'
stancol 'a göcsöt kivágja a faanyagból'
stancolás 'a göcs eltávolítása a faanyagból'
subler = átláló
sudarlóú fa 'egyenes, jó növésű, magas fa'
sudarlóússág '(a fatörzs) egyenessége'
suháng 'a csemetekorból kinőtt fiatal fa, amelynek még nincs szabályos koronája'

szakál 'a fa kidöntésekor keletkező, a
 töből kiálló facsonk'
szálerdőű 'magról v. ültetéssel létre-
 hozott erdő'
szálfa 'teljes hosszában legallyazott
 fa'
száradík 'erdőben álló v. kidőlt kiszá-
 radt fa'; *lábön álóú száradík* 'ki-
 száradt, de a helyén álló fa'
száritás 'a nyers ipari fa különböző el-
 járással történő száritása'; *termí-
 szetes száritás* 'levegőn történő
 száritás'
száritóúkamra 'a nyers fa száritására
 szolgáló helyiség'
szeder 1. 'cserje' 2. 'ennek a termése'
széldeszka = bórdeszka
széldöntíes fa 'a szél által gyökeres-
 tül kicsavart fa'
szelélis 'magpergetés után a mag tisztá-
 tása'
széltöríes fa 'a szél által kettétört tör-
 zű fa'
szijács 'a fatörzs külső, élő része a ké-
 reg alatt'
szijácskorhadás 'a fa élő részének
 pusztulása'
szil 'szilfa'
szofóúra 'japánakác'
szomorufüz 'lelógó ágú, lándzsás leve-
 lű füz'
szürkenyár 'a nyárfa egyik fajtája'
talajelőúkíszítis 'a terület felszántása
 erdősítés céljából'; *gödrös talaj-
 előúkíszítis* 'az elültetendő fák ré-
 szére gödröket készítenek'; *pásztás
 talajelőúkíszítis* 'sávonként történő
 szántás (köztük kimarad vmennyi
 szántatlan terület)'; *tejjes talaj-
 előúkíszítis* 'az erdősítendő teljes
 terület megmunkálása'

talajfuroú 'csemete ültetésére használt
 kézi v. gépi eszköz'
talfa 'talpfa, a vasút részére készített
 faválaszték'
talfatelítis 'a talpfának rendszerint
 petróleumszármazékkal történő át-
 itatása tartósítás céljából'
tamariska 'cserje'
tarvágás 'az erdő teljes kivágása (a
 tuskó a földben marad)'; *tucskóúir-
 tásos tarvágás* 'az erdő kivágása-
 kor a tuskót is kiszedik a földből'
tenyíszcsúcs 'a gyökérnek a növekedő
 része'
térgörbesíg 'a rönkfa többirányú gör-
 besége'
terpesz 'a fa törzisének föld feletti ki-
 szélesedett része'
tetejezís 'a fatörzs végének levágása'
tiszafa 'fenyőfajta'
tisztítás 'fiatal erdő ritkítása, egyes
 nem kívánatos egyedek kivágása';
egíssígügyi tisztítás 'a beteg/sérült
 fák eltávolítása az erdőből'
felszabadítóú tisztítás 'az értéke-
 sebb fák fejlődése érdekében egyes
 fák kivágása'
tőű 1. 'a fa töve' 2. 'a kivágott fa föld-
 ben maradt tuskója'; *tőű melletti
 felkíszítis* 'közvetlenül a kivágás
 helyén történő rakásolás, sarango-
 lás'
tőűgy, tőűtyfa 'tölgyfa, erős, magas
 törzű, hosszú életű fa'
tömörkőbmíter 'a köbméterbe rakott
 fák között nincs légtér'
törőkmgyoróú 'mogyoróbokor, a ter-
 mése nem ehető'
törstisztulás 'a fatörzs alsó részén levő
 ágak leszáradása főként fenyőknél'
törzsvíllásodás 'a fatörzs koronaszint
 alatti kétirányú elágazása'

II. Vadászat

- aggancs* 'a hím szarvas/öz fején levő szarvszerű csontos képződmény, amely évenként leválik, és egy-egy ággal gyarapodva ismét kinő'; *hullott aggancs* 'a vad által levetett agancs'; *nyársas aggancs* 'az egy-éves bika/bak egyenes agancsa'; *aggancsot levet* 'a vad évente lehullatja agancsát'; *páratlan (ákszámú) aggancs* 'egyik agancs száron kevesebb ág van, mint a másikon'; *paróukás aggancs* 'torznövésű agancs'
- aggancság* 'az agancs elágazó kinövéssei'
- aggancsfelrakás* 'agancs képződése'
- aggancsgyöngyözis* 'az agancsszáron levő apró kidudorodások, amelyek az agancs értékét növelik'
- aggancsos* 'agancsot hordó, viselő (állat)'; *aggancsos vad* 1. 'őzbak' 2. 'szarvasbika'
- aggancsróuzsa* 'az agancs tövén levő gyűrűszerű kidudorodás/kinövés'
- aggancsszár* 'az agancs főága'
- aggancstisztítás* 'az a folyamat, amikor az állat a kifejlett agancsáról a bőrszerű réteget fához dörzsölve eltünteti'
- aggancsváltás* 'az új agancs évente történő kifejlődése'
- aggatík* 'a vadász által viselt, fémkarikákkal ellátott szíj, amelyre az elejtett madarat akasztja'
- ágvég* 'az agancs ágainak vége'
- agy* 'a vadászfegyver vége'
- agyarpár* 'a vadkan kinövő két szemfoga' (trófea)
- alom* 'a szőrme ragadozók szaporulata a fészekben'
- anyaálat* 'idősebb nőstény vad'
- apróúvad* 'vadon élő kisebb madár v. négylábú állat'
- áttelet* 'vad átvészeli a telet'
- baggida* 'fiatal hím öz'
- bagzás* 'a nyúl párzása'
- bagzik* 'a nyúl párzik'
- bak* 'az nyúl/öz hímje'
- baknyul* 'hím nyúl'
- barátréjce* 'vadkacsafajta'
- barcog* 'a dámbika párzási ingertől hajtva erős hangot ad'
- barcogás* 'a dámvad párzásának ideje'
- barcogóúhej* 'dámvad párzási helye'
- barcogóúteknőű* 'földbevált mélyedés, amelyben a dámbika barcog'
- barkácsol* '(főként özre) kocsiról vadászik'
- barkácsolás* 'gyalogos v. kocsiról történő vadászat'
- barkás aggancsu* 'olyan (őzbak, szarvasbika), amelynek tavasszal, nyár elején még bőrbén van az agancsa'
- beálóúhej* 'az a hely, ahol a szarvas, dámvad eszik'
- becserkel* 'széllal szemben gyalogosan megközelíti a vadat'
- becserkelis* 'széllal szemben a vad gyalogos megközelítése'
- becserkisz* = *becserkel*
- beetet* 'vaddisznót táplálék kiszórásával egy megadott helyre szoktat'
- beetetés* 'vaddisznónak egy megadott helyre szoktatása táplálék kiszórásával'
- belezőükampóú* 'az elejtett vad testéből ezzel szedik ki a belet'

- belövís* 'találat helye a vad testén'; *belövísi nyílás* 'ua.'
- bendőü* 'a kérődzők gyomra'
- bevadászat kutya* 'vadászásra betanított kutya'
- bezápul* 'a megtermékenyített tojás megromlik, nem kell ki'
- bika* 'a szarvas hímje'
- billenőücsövü fegyver* 'lehajtható csövű vadászpuska'
- bokrászás* 'keresővadászat'
- bokrászik* 'az erdei növényzet takarásában a vadat megközelíti'
- borítás* 'takarás; vadrejtő sűrű növényzet'
- borjaddzik* '(szarvas) ellik'
- bornyu* 'fiatal szarvas'
- borszakotoréik* = borzvár
- borszakutya* = kotorékeb
- borzvár* 'a borz föld alatti fészke'
- boszorkánygyűrű* 'az őz pázás idején történő körbejárásának a földön megmaradt nyoma'
- böffen* 'szarvas rövid, szaggatott hangot hallat'
- bőügg* 'a szarvasbika pázásai ingertől hajtva erős, elnyújtott hangot ad'
- bőüggis* = bőgőszezon
- bőüggőszezon* 'a szarvas pázásának ideje'. (Kb. szeptember közepétől két-három hétig tart.)
- böjtiréice* 'vadkacsafajta'
- búg* 'a vaddisznó pázik'
- búgás* 1. 'a vaddisznó pázása' 2. 'a vaddisznó pázásai ideje'
- busírozás* = bokrászás
- busírozik* = bokrászik
- céülgömb* 'a vadászpuska csövének végén levő, a célzást szolgáló része'
- cigánkacsa* 'vadkacsafajta'
- cigányríce* = cigánykacsa
- cvikk* 'két szalonka repülése'
- csahol* 'vadászkutya szaggatottan ugat'
- csaholás* 'vadászkutya hangja'; *álóüra csaholás* 'a sebzett vadat a kutya megállásra kényszeríti, és jelzi hol-létét'
- csali* 'csalétek'
- csalikacsa* 'vadkacsavadászatban a tóra kihelyezett gumiból, fából stb. készült kacsafigura'
- csalimadár* 'T-alakú fára kikötött v. kosárban kihelyezett bagoly' (a ragadozómadarak igyekeznek megkaparintani, és közben lelövik őket)
- csalisíp* 'sivítós hangot adó síp, amellyel a vadat a vadász elé csalják'
- csalítek* 'ragadozók beetetésére szolgáló éték'
- csapa* = vadváltó
- cserkel* 'vadat megközelít'
- cserkelis* 'a vad megközelítése'
- cserkelőüösvény* 'kiépített, megtisztított ösvény, ahol hangtalanul lehet a vadat megközelíteni'
- cserkíszik* = cserkel
- cserkíszőüösvény* = cserkelőösvény
- csörgőüruca* 'vadkacsa'
- cserreg* 'a szarka csörgő hangot hallat'
- csibe* 'a fogoly/fácán kicsinye'
- csiga* 'a muflon fején levő csontos képződmény, szarv'
- csőüsin* 'a vadászfegyver csövén végighúzódnú fém rátét, a célzás segédeszköze'
- dagonya* 'vaddisznók vizes, sáros fekvőhelye'
- dagonyázik* '(vaddisznó) sárban húsöl'
- dám* = dämvad

dámagancs 'dámbika agancsa'
dámbika 'hím dámvad'
dámvad 'lapátos agancsú szarvasféle állat'
díbol '(vaddisznó növényt) letapos'
disznó 'vaddisznó'
disznófalka 'vaddisznók kisebb csapata'
disznóuhajtás 'vaddisznóvadászaton a vaddisznók hajtása a vadászok elé'
disznóules 'erdőszélen, réten épített magasles, ahonnan vaddisznóra vadásznak'
disznóüvacok 'vaddisznó fészke'
dögre esik 'a lelőtt vad azonnal elpusztul'
dörzsölőüfa 'ágmentes fatörzs, amelyhez a vad dörgölődik'
duplapuska 'kétsövű vadászfegyver'
dürgéjs 'párzás idején a fajdkakas által adott hang és az általa végzett tánc'
dürgőühej 'a fajok párzóhelye'
dürrög 'a fajt párzik'
egeréjszöjv 'védett ragadozómadár'
elágazás 'az a hely, ahol az agancs több ágra válik szét'
eldöül '(a lelőtt vad) holtan a földre esik'
elejt '(vadat) lelő'
eléjtartás 'futó/repülő vad elé lövés'
elhullik '(vad) vmi miatt elpusztul'
ellábal 'meglőtt vad lábán elmegy'
ellik '(öz/szarvas) ivadékot világra hoz'
előüagy 'vadászfegyver nyaka'
elvackol '(apróvad) elrejtőzik a fészekben
elvet '(vad) agancsot elhullat'
esik 'meglőtt vad összeesik/leesik és elpusztul'

etetőü = vadetető
fácán 'tyúk nagyságú madár'
fácánhajtás 'fácánvadászaton a fácánok felreptetése'
fácánkakas 'a fácán hímje'
fácános 'olyan terület, ahol sok fácán él'
fácánóz 'fácánra vadászik'
fácántelep 'az a telep, ahol az összegyűjtött fácántojást kikeltetik, és a kis fácánokat egy ideig nevelik'
fácántoll 'a fácánkakas hosszú farktolla'
fácányuk 'nöstény fácán'
fajd 'a tyúkalakúak rendjébe tartozó madár'
fajtkakas 'a fajd hímje'
fajtyuk 'nöstény fajd'
falka 'vaddisznók kisebb csapata'; *falkába verődik* 'kis csapatban együtt jár'
fedís 'álcázás'; *fedízsbe* 'bokrok/cserjék védelme alatt'
fegyver 'vadászpuska'
fegyverbelövís 'a fegyver hordásának beállítása'
fegyvercsöüsin 'a vadászpuska csövének tetején levő sín, amely az irányzást segíti'
fegyverpofadik 'a vadászfegyver túsának kiképzett oldalrésze'
fegyverzár 'a puska része, amely az elsütést gátolja'
fejdísz 'a szarvas/öz agancsa, a muflon csigája'
fekvís 'a vad pihenőhelye'
felderít '(kutya) kiszimatolja a vad tartózkodási helyét'
felgajjaz 'a fácán este felszáll a fára/cserjére, hogy a róka ne érje el'
felgajjazás 'a fácánnak a fára történő felülése'

felkelt '⟨kutya vadat fészkeből⟩ kiűz'
felriaszt '⟨kutya vadat fészkeből⟩ kiűz'
felver '⟨kutya vadat fészkeből⟩ kiűz'
fesztelenít 'a fegyver felhúzott elsütő szerkezetét leereszti'
fiszek 'madár/kisebb vad lakóhelye'
fiszekajj 'szaporulat ⟨szárnyasoknál⟩'
fiszekhagyóú 'már önállóan repülni tudó ⟨madár⟩'
fiszkel '⟨madár⟩ fészekben tartózkodik/költ'
fogjászik 'fogolyra vadászik'
fogoj 'barnásszürke tollazatú, csapatokban élő madár'
fogojjéjrcse 'a fogoly madár nőténye'
fogojkokas 'a fogoly madár hímje'
furat 'a vadászfegyver csövében levő csavarodó horony'
gácsír 'a vadkacsa hímje'
gajjaz 'a fácán éjszakára felül egy fára'
gajjazóufa 'fácánok éjszakai nyugvóhelyeül választott fa'
gerezna 'ragadozóállatok lenyúzott bőre'
gida 'mindkét nemű kis őz'
gojóúirett 'kilövésre alkalmas ⟨vad⟩'
gomb 'agancskezdemény'
gunár 'a vadliba hímje'
gyilkos 'nyársas őzbak v. szarvasbika'
gyöngy 'az agancsrózsán v. az agancs száron levő gömbölyű csontképződmény'
gyöngygojóú 'nagyobb serét'
gyűrűzís 'vad madár lábára megfigyelés céljából gyűrű erősítése'
hajt 'vadat felver és megadott irányba terel'
hajtás 'a vadaknak a vadászok felé terelése'

hajtóú 'az a személy, aki a vadakat felveri, és a puskások felé tereli'
hajtóúsor 'a hajtók sora'
hálóúzás 'hálóval történő nyúlbefogás'
háncs 'finom szőrrel borított bőr az agancson'
hántásnyom 'a szarvas agancsáról ledőrsölt háncs nyoma a fán'
hápog '⟨vadkacsa⟩ hangot hallat'
hátsóúág 'az agancs hátul levő ága'
héjyakosár 'az a kosár, amelybe a hóját csaléteknek belekötik, a ragadozó madarak rászállnak, s közben lestről lelövik őket'
horcúj 'hordszúj; ezzel akasztják vállra a fegyvert'
hullatík 'vadállatok ürüléke'
hullík '⟨agancs⟩ leválik a koponyáról'
húú '⟨madár(csapat)⟩ repül'
húúás '⟨madár(csapat)⟩ repülése'
hüvej 'a lőszer töltetének a tokja'
ismétlőűfegyver 'lövéskor újratöltő puská'
ivadík 'az állat utóda'
ivar 'állat neme'
ivararány 'hím és nőtény vadak egymáshoz való aránya'
ivarírett 'szaporodásra képes ⟨vad⟩'
jerkemuflon 'nőtény muflon'
kacsa 'vadkacsa'
kacasúp 'a vadkacsa hangját utánzó úp'
kacsázík 'vadkacsára vadászik'
kajtat '⟨vadászeb⟩ keres, kutat, felver'
kajtatóúeb 'olyan kutyafajta, amely felveri a vadat'
kakas 'a fegyver elsütést szolgáló része'
kakatot '⟨fácánkakas⟩ hangot ad'
kan 'vadkan'

kapitális 'szép trófeájú (vad)
kapszli 'gyutacs'
kegyelemlövés 'a sebzett vad kivégzése'
keltetőház 'az az épület, ahol az öszegyűjtött fációtojtást kikeltetik, és a kis fációkat egy ideig nevelik'
kenőfa 'az a fa, amelyhez a szarvas az agancsát dörzsöli'
keresővadászat 'gyalogosan kutyával a vad felkutatása'
kérőüddzö 'kérődző állatfajta' (őz, szarvas)
kihajt '(kutya) vadat fészkeből kizavar'
kinigli 'üregi nyúl'
kireghántás 'sérülés a fa kérgén; a vad agancsával ledörzsölte a kérget'
kiregrágás 'sérülés a fa kérgén; a nyúl rágta le a kérget'
kitör '(vad) kiszalad a körből a körvadászaton'
kivált 'a vad takarásból kilép'
kivízik '(megsebesített vad) elvérzik'
kopó 'vadászkutyafajta'
korona 'az agancson a középpág fölött elhelyezkedő ágak összessége'
korrog 'a szalonka hangot ad'
korrogás 'a szalonka pisszegésszerű hangja'
kotor 'a fajdkakas/pulykakakas párzás előtt jellegzetes mozgást végez'
kotoréik 'ragadozó vadak föld alatti fészke'
kotoréikéb 'tacskó, kis termetű fokszi v. korcs' (a kotorékból a rókát/borzot kihúzza)
kotoréikvadászat 'a vadnak fészkeből kutyával történő kihajtatása, majd lelövése'

köjkezik '(ragadozó vad) szaporodik'
költőpár 'madárpár, amely együtt fészkel és együtt neveli az utódokat'
körvadászat 'a puskások és a hajtók záródó kört képeznek, amelyen belül marad a vad'
kötény 'az özsuta világos hátsó része'
kőütőüterület 'az a terület, ahol a vadmadarak költeni szoktak'
középpág 'az agancs középső részén levő ág'
krúgat 'a daru hangot hallat'
kutya 'vadászkutya'
lefojt '(kutya vadat) megfojt'
lehánt '(szarvas háncsot agancsról) ledörzsöl'
lelövés 'vad lövéssel történő elejtése'
lelű '(vadat) agyonlő'
lénijázik 'a vadászok során végiglő'
les 'leshely, lesállítás'
leskunyhó 'gallyakból épített kunyhó, amelyből repülő ragadozókra vadásznak'
leszárnyaz 'a találattól a madár szárnya eltörik, a madár leesik, de nem pusztul el'
letojik 'madár lerakja a tojásait'
letör '(puskacsövet) lehajt'
levadász 'kilövi az összes vadat egy területen'
levadászás 'egy területen az összes vad kilövése'
levet '(vad agancsot telente) lehullat'
lezsgödör 'kb. 1 m mély gödör, amelyben a vadász várja a vízimadarak v. ragadozó madarak feltűnését'
liba 'vadliba'
libázás 'vadászat vadlibára'
libázik 'vadlibára vadászik'
lilik 'vadlibafajta'

lilikel '〈vadliba〉 hangot hallat'
lőjvadás 'a vadász helye a vadászaton'
lőjvadász 1. 'vadászaton kisegítő munkát végző személyek bére' 2. 'vadvédelmi feladatot ellátó személyek díjazása'. (Pl. lelőtt ragadozómadár lábáért, kóbor kutya orráért kapott pénz.)
lőjvadászlista 'a lelőtt vadak listája'. (Készíthető egy-egy vadászat után, lehet egy társulat egész évi kimutatása v. egy adott vadász által kilőtt vadak listája.)
lövédék 'vadászpuskából kilőtt tárgy';
lövédék bemeneteli nyílása 'az a hely, ahol a golyó a vad testébe fúródik'
lövészvilágosság 'biztonságos lövésre elegendő fény'
lúd 'vadliba'; *nyári lúd* 'vadlibafajta'
lű '〈vadász〉 célzott lövést ad le'; *befele lű* 'körvadászaton a kör belseje felé lő'; *karikára lövi a nyulat* 'a meglőtt futó nyúl a találattól gurul'; *kifele lű* 'körvadászaton a körön kívülre lő'
madárgyűrűzés 'vmilyen kutatási célból gyűrű elhelyezése a madár lábán'
madárodu 'korhadt fában található fészkelésre szolgáló üreg'
magasles 'létrával ellátott, több méter magas kilátó, amelyről a vadat lelövik'
makkol '〈vaddisznó〉 makkot eszik'
makkoltat 'makkal etet'
makkoltatás 'makkal történő etetés'
makog 'nyúl rövid, halk, szaggatott hangot hallat'
málinkóu 'rigó'; *aranyos málinkóu* 'sárgarigó'

mandzsetta 'bőrkarika, amelyet a héja v. uhu lábára erősítenek, ennek segítségével kötik a héjakosárba'
másodfűbika 'második éves szarvasbika'
meggyűrűz 'gyűrűt erősít a madár lábára'
mejlű 'vadat lövéssel eltalál'
megmozdit '〈hajtó, kutya〉 vadat fészkekből felver'
mekserítez '〈vadat〉 söréttel rosszul talál el, az állat elmegy'
moslíkkeverő 'gyenge minőségű sebétes puska'
muflon 'erdei vad'
mufloncsiga 'a muflon szarva'
muflonjerke 'nőstény muflon'
nagyvad 'nagytestű vad (pl. szarvas)'
nászrepülés '〈szalonkánál〉 párzás idején a hím hajtja a tojót repülés közben'
nászruha 'a fácán ékes tollazata párzás idején'
nyalatás 'sónyalatás'
nyársas 1. 'elágazás nélküli, kis terpesztésű agancs' 2. 'ilyen agancsot viselő őzbak, szarvasbika'
nyom 'a vad lába után visszamaradt rajzolat'; *a kutya felveszi a nyomot* 'a kutya követi a vadat'
nyúl 'hosszú fülű, karcsú testű rágcsáló állat'
nyulas 'olyan (terület), ahol sok nyúl él'
nyulászik 'nyúlra vadászik'
nyulfi 'fiatal nyúl'
orvadász 'vadorzó; engedély nélküli vadász'
orvadászat 'vadorzás; engedély nélküli vadászat'

onetetőű 'olyan berendezés, amelyben a takarmány automatikusan kerül a vad elé'
őüssíp 'őzbak előcsalogatására használt síp'
őüssuta 'nöstény öz'
őűshívás 'sípval v. emberi hanggal, füttyel az őzbak előcsalogatása'
őűshívóú súp = őzsíp
összecsípog 'a szétszéledt fogolycsapatot az öreg madarak összehívják'
őűz 'páros ujjú kérődző vadállat'
őűzbak 'az őz hímje'
őűzgida 'mindkét nemű kis őz'
patron 'töltény'
pisszeg = korrog
pisszegés = korrogás
pofadík 'a puskatus kidudorodó oldalrésze'
puska 'vadászfegyver'; *merev csövű puska* 'amelynek a csövét nem lehet letörni'; *vegyes csövű puska* 'kétcsövű, golyós és sörétes csövű fegyver'; *leteszi a puskát* 'abba hagyja a vadászatot, nem vadászik többé'
puskasor 'vadászatban a vadászok által alkotott sor'
ráhajtás 'a vadak hajtása a vadászok felé'
rapsic 'orvvadász'
rapsickodik 'engedély nélkül vadászik'
ravasz 'puska része; elsütő billentyű'
réjce = vadréce
remetekan 'idős, egyedül élő vadkan'
retesz 'puska része; fegyverzár'
revír 'az a körlet, ahol a vad leéli életét'
riglizéjs 'terelő vadászat' (a hajtóvonal oldalán is állnak vadászok)

rigyet '(szarvasbika) üzekedési hajlamát kifejezi'
rigyetéjs '(szarvasbika) üzekedési hajlam kifejezése'
rigyetőű szarvas 'üzekedni akaró szarvasbika'
rijaszt 'az őz füttyülő hangot ad (veszély esetén)'
rijasztás 'az őz veszélyt jelző hangja'
róyka 'vörös bundájú ragadozó vadállat'
róyukafészke = rókakatorék
róyukakatorik 'róka föld alatti fészke'
róyukasíp 'a róka hangját utánzó síp'
róyza 'az agancs töve' (sok gyöngy van rajta)
ruca = vadréce
rudli 'őzcsapat'
sallang 'dísz a tölténytáskán'
sebágy 'megsebzett, kimerült vad fekvőhelye'
sebvír 'a lőtt sebből folyó vér'
sebzéjs 'a vad megsebesítése lövedékkel'; *halálos sebzéjs* 'a vad lelövése'; *sebzéjs jelzéjse* 'a lövedék becsapódásakor a sebzett vad által mutatott mozdulat'
serít 'sörét'
serítes 'söréttel töltött (patron)'; *serítes puska* 'söréttel töltött patronnal működő vadászfegyver'
serte 'a vaddisznó szőre'
sintéjz 'gyepmester'
síp 'vadhívó eszköz, amely a vad hangját utánozza'
sóunyaletás 'a vadak részére só kirakása'
sóunyaletóú 'az a hely a vadetető mellett, ahova a takarmánysót kihelyezik a vadak részére'
suta 'nöstény öz/szarvas'

sutagida 'fiatal nöstény öz'
süldőü 'egyéven aluli vaddisznó'
szajkóü 'mátyásmadár'
szalm 'a szalonka beleinek ehető része'
szalonka 'vándormadár'
szalonkasíp 'a szalonka hangját utánzó síp'
szalonkázik 'szalonkára vadászik'
szaporulat 'a világra jött és életben maradt utódok összessége'
szár 'az agancs alsó része'
szarvazsbika 'szarvas hímje'; *íret szarvazsbika* 'az agancsnövekedés maximumát elért szarvasbika'
szarvazsbornyu 'fiatal szarvas'
szemág 'az agancs első, előreálló ki-növése'
szóúróü 'vaddisznók etetőhelye, ahová eledelt szórnak'; *szóúróüyn vadászik* 'magaslesről etetőhelyén lövi a vaddisznót'
szúkitéjs 'a fegyvercső végének leszűkítése a sörétösszetartás érdekében'
takarás 'vadrejto sűrű növényzet'; *a bika takarásba van* 'a bika nem látszik, mert a növényzet eltakarja'
taposóüvadászat 'vízivadra tötendő vadászat'
tár 'a fegyvernek az a része, amelyben a töltényeket helyezik el'
teritéjk '(vadászat után) a földre egymás mellé rakott lelött vadak összessége'; *éives teritéjk* 'az egész évben elejtett vadak összessége'; *teritéjkre hoz* '(nagyvadat) elejt'
teritéjs 'a sörétes puska szórása; a sörétek elhelyezkedése egységnyi körön'
terpesztéjs 'az agancsszárak egymástól való távolságának mértéke'

tipor 'a fácán párosodik'
tisztítóüfa 'az a fa, amelyhez a vad az agancsát dörzsöli, hogy a bőr lemenjen róla'
tojóü 'nöstény vadkacsa/vadliba'
torkolattüü 'a puska elsütésekor észlelhető villanás szürkületben'
toronyfácán 'magasan repülő fácán'
tőükéüsréjce 'vadrécefajta'
töltéünyüü 'a puska része, ahova a töltényt teszik'
töret 'végtisztesség az elejtett nagyvadnak; a szájába zöld gallyat v. az agancsára zöld ágat helyeznek'
tőüü 'töltényt helyez a puskába'; *zseb-bül töüü* 'hogy gyorsabban löhessen, a zsebében tartja a töltényeket'
tróüfeja 'az elejtett vad agancsa, agyara stb. mint emléktárgy'
tróüfejás vad 'olyan vad, amelynek agancsát, agyarát stb. emlékebe eteszik'
tróüfejabirálat 'az elejtett vad agancsának, agyarának stb. értékelése'
túrás 'vaddisznó által feltúrt terület'
tusa 'a vadászpuska agya'
túzó 'nagy testü, pulykánál nagyobb madár'
tüz 'lövés'; *tüzben rogy* 'az eltalált vad felugorva összeesik és azonnal elpusztul'
tyuk 'nöstény fácán/fajd'
uhu = 1. 'bagolyfajta' 2. 'csalimadár'
uhukosár 'kosár, amelybe a csalimadarat kihelyezik'
utánkeresís 'a megsebzett vad felkutatása a vércsapán'
utóüböügis 'a bögesi idény után az elékett párzási inger jelzése'
ünöü 'nöstény szarvasborjú'

ünőübornyu 'nöstény szarvasborjú'
ütőűszeg 'a puska része'
üzekedik 'az őz párosodik'
vacok 'nyúl, vaddisznó stb. fészke/
 fekhelye'
vad 'vadállat'; *videt vad* 'olyan vad,
 amelyet nem szabad lelőni'; *a kuty-
 a ájja a vadat* 'megközelíti és
 jelzi a vad helyét, de nem riasztja
 fel, amíg nem kap parancsot'
vadász 'rendszeresen vadászó sze-
 mély'; *vasárnapi vadász* 'alkalmi
 vadász, ritkán vadászó személy'
vadászat 'a vad felkutatása és elejté-
 se'; *csoportos vadászat* 'több sze-
 mély közös vadászata'; *egyéni va-
 dászat* 'egy személy egyedül va-
 dászik'
vadászik 1. '(ember) vadat felkutat és
 megöl' 2. '(ragadozó) eleven álla-
 tot felkutat, megöl és elfogyaszt'
vadászkunyhó 'ágakból épített les-
 hely'
vadászmester 'a vadászat vezetője'
vadászösvény 'a vadgazdálkodás cél-
 jait szolgáló, mesterségesen készí-
 tett keskeny út az erdőben'
vadásztarisznya 'vállra akasztható, fe-
 dőlappal ellátott táskaféle'
vadászterület 'olyan terület, ahol vki-
 nek joga van vadászni'
vadázbakó 'vadásztarisznya'
vadbefogás 'vadak elfogása hálóval'
vadbúvó 'sűrű, bozótos hely, ahol a
 vad meghúzódik'
vaddisznó 'erdőben, mocsaras terüle-
 ten élő, nem kérődző, páros ujjú
 patás állat'
vaddisznóuhajtás 'vaddisznóvadászat'
vadetető 'az a hely, ahova a vadak-
 nak takarmányt helyeznek ki'

vadliba 'a házi lúd nagyságát megkö-
 zelő vízimadár'
vadorzás 'engedély nélküli vadászat'
vadorzó 'engedély nélkül vadászó
 személy'
vadő 'a vad gondozásával, őrzésével
 megbízott alkalmazott'
vadréce 'vízimadár, vadkacsa'
vadrejtő sűrű = vadbúvó
vadrUCA = vadréce
vadváltó 'az a hely, ahol a vad a ta-
 karásból kimegy'
váltó = vadváltó
vathordó szekér 'az elejtett vadakat
 szállító szekér'
vatkacsa = vadréce
vatkacsahúzás 'vadkacsák repülése'
vatkamra 'olyan terület, amelyen nem
 vadásznak'
vatkan 'a vaddisznó hímje'
vatkár 'vadállatok által okozott kár'
vatkárelhárítás 'vetemények, fiatal er-
 dő megvédése a vadak kártételétől'
vatsűrű = vadbúvó
vatszámolás 'vadak számlálása (földi
 v. légi úton)'
vemhes 'magzatot viselő (nagyvad)'
véjrcsap 'vérnym, amit a megseb-
 zett vad hagy maga után'
véjrcsapó kutya = véreb
véjreb 'vérnymot követő kutya'
véjrel 'a megsebzett vad által hagyott
 vérnym'
vetísi lud 'vadlibafajta'
vetísi varnyu 'varjúfajta'
villás 1. 'olyan agancs, amelynek két
 ága van' 2. 'olyan vadállat, amely
 agancsának két ága van'
viriből '(vadkacsa) az iszapban kutat'
visszarak '(öreg szarvasbika) agancs-
 növekedése megáll, visszafejlődik'

viziszárnyas 'vizen élő madár'
vizsla 'vadászkutyafajta'
vonalhajtás 'amikor a hajtók egyvo-
nalban haladnak'
zárdugattyu 'a puska része'

zsákolás 'körhajtásban két vadász kö-
zött hagyott nagyobb hely, ahol a
vadak kitörhetnek'
zsiger 'a vad belső, nemesebb szervei'

BOTOS GÉZA

Szerteágazó beszélgetés családról, életről, halálról
(Keleti palóc nyelvjárási szöveg. Borsod-Abaúj-Zemplén megye,
Felsőnyárad)

Hogy mongyám nekéd? Kilenc éves vót Ilonka [az adatközlő lánya], mikor az urám mekhált, utánna én anyukájékkál mindig eggy ... eggyüt vótunk, eggyüt műveltük a fődeket, eggyüt dógosztunk, eggyüt vótunk, szóvál szász százalékig. Én it láktám, az biztos, ők meg amottán ügyé, apukávál. Mán akkor az inások [itt 'fiútestvérek'] fér... megnősültek, mind a hārmān, eggyik Dövénybe, a másik Kurityāmbā...

(Feri ment Dövénybe?)

Fēri mēnt Dövémbē, Lajos Kurityāmbā, ügyé, Gyulā még ... Sájókázāról vett el eggy özvegyásszont. No mostān ők ... idehāzā építkezészek, nem tudom, hānybā, mer mān āsz nem tudom, hogy mikor vót ... No oszt anyukájék ügyé, nyócvānnégyig ... nyócvānnégybe hālt még apukā, igēn ... nyócvānnégyig ők csak ketten vóták, de nāppāl én mindig ot vótām, én fōsztem ottān, még szóvál mindēn-mindēnt én lāttām el, anyukā ügyé, dógozott ő is még ākkor, mer még birtā mágāt, de āzér eggyüt ... eggyüt dolgoasztunk. No ākkor én nyócvānnégy ... négybe apukā mekhālt, utānā osz mār én szász százalékig ott vótām ... mindik. Csāk éjjel jārām hāzā. Mār — hogy mongyām nekēd, vāgy négy-öt éftūl osz mā nem is hālok ithon, csāk nem montām sēnkinek. [Teljesen halkān és érthetetlenūl mond néhány szót, majd újra az anyjáról beszél.]

Érelmesszesēdést kápott ügyé, ő sokājig ijjen, ijjem mindēnféleket, nem āsz mondom, hogy bolondokāt beszélē, mer āz ... āz biztos, hogy nem. De eszt ā régijeket, eszt ā régi urākāt, Szēmmiklōsit meg ... Petőjēket meg ... mijjen, mīt tudom én, ki vām, pedig ...

([Kishāzi?])

Mmit tudom én? Ezēket ő mind-mind emlēgettē mindég, mindég, ākkor el-kesztē nekēm, hoty ki lākik ā ... āhol most Csēpānyék, ottān izējék lāktāk nē ...

([Hidasi?])

Szárkã ... *ék, igën. No onnãttól^l elsoroltã egészen Hegedúsik, hogy kik lak ... kik ... de à régijeket, nem à mostánijákãt. No de hãt úgyë, rãhãttãm, hãgy mongyã ... Mer hãt ijjenëket beszélt. Utãnnã oszt úgyë, mindëg rosszãb, mãn vãty két éftül mindëg rosszãb, rosszãbb vót. Úty hogy nem vót õ beteg, mer fãjdãlmã neki nem vót, orvos nem kellëd, gyótyszërt ëty szëmet be nem vëtt [...]* Úty hogy oszt õ úgyë, csãk vót, félvót õ, kijãrkãlt az udvãrrã úgyë, gõrbebottãl mëg mindën, de — hogy mongyãm nekëd, mã dolgozni oszt nem bírt vãgy, vãgy négy-õt éftül. Mãn õ csãk gyõt-mënt, mëg sokãt *beszél*. Lëült à fojosórã, oszt azon à kis fojosón, oszt õ úty kijãbãlt, hogy mëg az útrã is elhallãccott. Szëgyëltem is elejintë, tudod, hoty hãt ijjenëk ... ijjenëk vãnnãk. No de hãt eszt nem vót mit szëgyëlni velë, mer, mer úgyë, hã ez vót à betekségë? Mostãn osztãn, hogy à hãlãlãt, eszt oszt nem vãrtuk ëggyãtãjãn.

(Éjszaka ahogy aludt?)

Éccãkã? Az ëjjelt nãppãllã tettë. Mã õ nãppãl ãlut, mer én tudod, hol it vótãm à kerbe, hol ot vótãm, hãt be-beszãlãdosztãm én, mer szintë mindën órãbã, félórãbã, hoty kell-ë neki vãlãmi vãgy, vãgy mi bãjã, vãn-ë vãlãmi bãjã? No de ëggy, ëggy — hogy mongyãm nekëd, vãgy ëty-két éftül mãr, mãr õ az észãkãt nãppãllã tettë. Úty hogy õ éccãkã engëm nem hãgyott ãludni. Ő ... úty képzëld el, mind ãhogy én beszëlek most itten nekëd, õneki ëty përcig à szãjã be nem ãlt. De nem bolondokãt, hoty, hogy vãlãmi hũjesëgët, hogy ãttül én féltem vónã, vãgy vãlãmi, csãk eszt à régi dolgokãt mind, mind, hogy õ tũdõcsũcs-hurudbã vót gyerekkorãbã, az ãnyyã jã Jëzus kũttyãho hortã az orvosho, meg mit tudom én mi ... no ijjenëket.

(Hol volt a Jëzus kũtja?)

Hãt én nekëd nem tud^{om}. Miskócon ... vãlãhol [nevet] Miskócon.

(Pedig ezt milyen jó lenne tudni!)

Áz Ávãs ãlãtt ... Áz Ávãs ãlãtt ... Áz Ávãs ãlãtt. No osztãn úgyë, ijjenëket beszélt. Sokãt szëmvedtem velë. Sokãt, no. [...]

(Hányban születt Lidi néni?)

Ezërkilencszãzbã.

(Milyen Lidinek hívták?)

Elszãbó Lídijã.

(Akkor így rokonok L. Szãbó Imrëék!)

Hããt! Onokãtestvërek vãgyunk, mer az Imre ãpjã mëg ãnyukãmnãk az ãnyyã [valójãban az anyja] mëg Csërnãjinë ... tã ismerted à Vãsãrtëren ... no õ is, mëg Nãgy Jãnosnë à Fëlvëgbe ...

(Akkor Szedlãknë Csernai Bõzsi?)

Onokãtestvërek.

(A Lidi néni szüleit hogy hívták?)

Szábó Pāl, Elszábó Pāl, az annyāt mēg Lovás Erzs^{inek} [...] Ó Jākfālābū^l szármázot, Jākfālābū^l, ot vóták Lovások, osz kimēntek azok Amerikābā ... anyukānák ki is vittek ēt testvérjēt, Ferencēt, a legnagyobbikāt, a nádénéém, mā útyhogy nágyányāmnák biszto testvérjē vót az, és ākkor kivítettē, oszt azok ot mēv válāmi ... kiⁿ tudōbājā vót, nem tudom oszt ... elkāptā, osz mēg is hālt, fijām.

(...)

Hāt az^{ok} ... Apunák meg a csalāggyā, fijām, hāt azok mēg mind it vānnāk ā fālubā. Sāndor bātyām^l vót, ismerted? Tót Sāndor.

(...)

Mēk ki vót mēg? Mēg ... Szābóné, Szābó Jānosné, mār az Imre ānyā.

(Hallottam, hogy a Tótok rétyén szüretelnek. A Tótok rétye miért kapta a ne-vét?)

Hāt az āzér Tótok rétyē, fijām, hogy ottān ā Tótoknāk soknāk vót szōlejē. Tudod, nekünk is, az utānunk vágy az elōttünk válónāk is, mer nekünk ... az én elōttem válónāk órijāsi nāty szōlejē vót, úty hogy ...

(Mi az az elōttem való?)

Úty hogy ā nágyāpām, ānnāk ā nágyāpjā, mēg ānnāk megint ā dēd^{nā}... Úty hogy ā régi öregēk ā szōlōbe tārtószkottāk, nem oān [!] idō vót, mind most, oszt ākkor ijjen — hogy mongyām nekēd? — āmibe szilvāt āszālnāk, ijjen mit tu^{do}, fűszfāból csināltāk, ā régi öregēk ... Nekēm esz mā soroltāk, mer mā nem ismer-tem āzokāt, hogy ot tārtószkodott ējjel-nāppāl.

(...)

Hāt pērszē, hāt pērszē. Biszto ijjem borhāszfélē vót, oszt ākkor az elōt mēg vótāk ijjen szārítójāi neki, de sok-sok, úty hogy az én nágyāpāmnāk ā nágy-āpjānāk vót vágy hāt vāty hét holt szōlejē, úty hogy Csērnāji Māgdijēk, Tātrāijēk, Imre Lājosék, Odrēl Pistā, ās sē tudom, hoty kiskik vēttek mēk túlünk ā szōlōket, nā értēd? Mer mi mān nem birtuk osztān, mān nem az én āpām, hā mēg āpunāk az āpjā. Nem birtā dolgozni, oszt így mindik keveseb, keveseb mārāt nekünk. De így is vān nekünk két hold ā Szārhegyēn, Gyuszínāk mēg āzon fēlül két hold ā māsik hegyēn, ā kázājin. Mongyuk, āhol ā mijenk vót, esz Szārhegynek nevesztük, āhol ā Gyuszijē vān, mār āsz Tótok rétyē. Hāt hogy osztān eszt mér neveszték így, így külön is, nem tudom.

(...)

Á Rimā-telep ākkor épült, szōvāl ākkor csināltāk āszt ā kolónijākāt odā [...], és ākkor nekünk kijārtāk ā Szārhegyre ... onnān ... szilvāt szēdnyi. Mink kimēntünk ā szekerrel, ponyvāt tettünk ā szekerbe, ā kolēszbā, és ākkor úc cēttük ā szilvāt, āmi nekik kellēt, āszt ōk szēttek sājātosān, és ākkor vitték. És kivittük ā vėkāt, oszt úgy mértük āszt ā rēngeteg szilvāt. Úty hogy csillēbe ... hortuk hāzā ... ā szilvāt. Mām most ez nincsen. El is āttunk belülē. Nem is hāsznāl ... mer kivāgdossāk mā most ā fāt. [...] De nāt terület vót az, órijāsi nágy ... Csāk ā

szilvāsunk töb mind ëty hold. [...] Já? El is áttung belülë, de viszont háttunk is mëg. Vágy két hold megván mán közözsbe Lájossal, áz öcsémmel, á kur^rityányival. Mer oszt ápuká, tudod, elosztottá esztet, ámi oszt el nem kelt, vágy el nem átták, esz oszt ápuká hásználta sok évën kërészttül. De oszt mikor már ó is kezdëtt idősödni, hogy nem bírtá dolgozni, ákkor oszt ász montá, hogy no gyerekek, ém mán széosztom á szólót. Ennek mán ván körülbelül váty húsz évë. Há nem több. Oszt ákkor mán úgy ëggyesztünk, hogy ákkor Lájos, illetve Gyuszi meg Fëri máq rággyon á kázájibá, ott is szintën ugyanannyi terület vót, két holdon félül, mind á Szárhëgyën nekëm mël Lájosnák. Oszt ákkor á felë á Lájosé vót, á felë mëd ... de en nem beültetëtt szóló vót. Ez — hogy mondgy... — szántók vóták, csak ëgy részi vót beültetve, mán nem tudom, hán néccögöl, á kázájibá is, mëg itt is. De osztán Fëri nem hásználta Dövëmbül, há átátta Gyuszinák. Mëg ábbá áz idöbe röktön á közjeddzö^{né} [...]

(A Kövágón nem volt szólójük?)

Ot nem vót. [...] Fögyünk vóót! Á jákfálsu hátárbá, itten në, nem is tudom, hā hold. Ásztát nem tudom. De ot vót. Elvëttë á téész. Útyhogy ányukánák ván á ... nevën, mer ó ált oszt á téészbe, ápuká, tudod, ákkor bānyábá járt, ámikor á téész mëgálákült, és ákkor ó nem írt alá, hānem ányukām. Osz mostán ... májt há tész..., mëg nem vótunk közjeddzö^{né}l së úgyë, mëg mëg á tánács së vót lëm, mer így gondolom, hogy á tánács intézi májd á terepëltül[!] [...], tudod, hogy mi ván á nevën, és ákkor májd ök is légyönnek, hogy oszt ëggyesztetnek ... há mink mëgyünk á közjeddzöhöz, ottán osztán tovābb osztozzunk májd á földel minnyāján, hoty há kápunk értë válámit, de eddig mëg nem káptónk semmit së. [...]

(Lidi néni mindig itthon volt?)

Ó nem do^lgozot fijám, nem, ne^m. Májd á téészbe is mán mikor beált, mán idős vót úgyë, mán ákkor öt munkábá nem vëtték, hānem kápot ezër ... háromszász? forintot [...], úty hogy osztán e... ennyit kápot ő, de á földër sëmmi, sëmmi, ëggyátájján nem kápot. Së vissza nem igényëltük, mint mások úgyë, áz erdö, eszt-ászt visszaigényëlni. Nekünk ne^m ... De hát ki dolgozáz, fijám. Én mán nem bírom. Én á magámét is otháttuk, á szólót. Mán nem múvejjük. [...] Othággya mán most mindenki, rëngetegën othággják.

(Sokan mentek szüretelni.)

Hāt, nem ojján sokām, fijám, mer mán csak áz ö... , mëg áhol él áz ápa, értëd? Mëg ottán mongyuk, csinājják. Mer mink is csináltuk áddig, míg szëgën nágy-ápá élt. Mëg vágy négy évë hátytuk ottán. De ákkor ázër is hátytuk ottán, hogy áz én vöm nágyon mëkháragudot, mer ó nem iszākos embër úgyë, ó hivatāsos tiszt, oszt ákkor ... öneki tudod, hogy áz oánnák[!] nem nágyon lehet. Nem is ö ... szokot rá së, mëg áf fijám, së nem kāvëzik, së nem iszik, së nem cigëretā... Mëg ő së. Nālunk sënki nem cigëretā^zik. Útyhogy ... ő osztán úgyë, ámikor ott ákártuk hágyni, hāt kimëntünk mink á szüretre, mer igë szép szólónk vót. Sok borunk vót. De elättám mindëg. Hátván forintër? ... ëgy litert! Oszt mënnyit

küszköttem. Végzem a vetyszert, a kötőléket, akkor ... , há kigyöttek szombáton, veszekéttünk rájtá, hogy fijám, gyerünk, mā mindēnki kötöt, mindēnki kápált, gyerünk, a mijenk vān ūcs csāk, no í... ijjenēk vóták. No oszt mikor legutójārā oszt mēntünk vónā mā szüretre, mā nem úty, hogy mí..., mink āszt nem ākártuk tovāp hāsznāl̄ni! Csāk mēntünk a szüretre ezelőt vágy hārom évvel ..., hāt hittuk a szüretelőket, Andrejcsik Páli szoktā házahordāni úgyē, āz āutójāvāl. No öszsöhittām a szüretelőket. Előttē váló nāp mēkfősztem, lēvāgdostām a tyúkokāt mēg mindēn. No, rēggel indūljunk. Hāt Jākfālābū¹ is vót Fērinek a fijā, āzok csālā² dostū¹ szoktāk lēnni. Fērijék Dōvēm³būl úgyē, Lājosék Kurityānbū, ^{szóvá} csāk így a csālād öszsögyöttünk úgyē, mēk hāt mēg a szomszédokāt hittuk osztām mēg. Nā, kimēnnyünk fijām, a kocsikkāl, hāt ... āsz mo... a kis mēny, a jākfālusi āsz mongyā, hogy, nēnnyē, mā ōk mēntek lēfelē [...], nēnnyē, mā it mēkszüretēltek. Mēg a fenēt, mondom, hāt hogy gondolod, hāt mēg mozs gyōvünk, mondom. De mēg mink pākoltunk, mer a mi kocsinkbā vót a holmi, āmit ki kēllēt ... ki vittünk. Hām mēgyünk lē fijām, hāt mān ākkor mēkszēttek nekünk a drāgā jó szōlōket, a ... Nem ismerēd úgyē, a konkojokāt, mēg āmi jó vót, āmi pērgős vót, a novā, mēg eszt a sāvānyū gāmērokāt, āszt mind mēkhātā. De āszt nem ēccēr csinā⁴tā, āki csinā⁴tā, esz tōpszōr estēnkint. És nem is ēgyedūl, mer āzēr szüretēlni ēgyedūl [...] no oszt āsz montā a vōm [...] āzótā oszt nem is ....

(Kiderült, hogy ki volt?)

Neem! Neem! Āász kiderūlni? Neem!

(Beszéljen még az édesanyjáról! Sokat beszélt a régi dolgokról?)

Igēn, igēn. Ēszakāt nāppālānāk tettē, úgyē. De oszt ō vót, vót szēgēm, vót, vót, úgy a ... Ojja jó vót, míg élt, hogy ... āzēr csāk elbeszēlgettünk nēhā, tudod-ē. Ēn ot fősztem mēg, mēg mindēnt ot csināltām. De jó vót nāgyon. És ākkor, hogy ēccākā beszélgetēt, mān eszt oszt mēkszoktām. Elejintē nāgyon roszt vót, tudod, mindig mēkszōligāttām, hogy ānyukā, hāggyā mār ābbā, hāt én nem tudok pihenni, tuggyā, hogy nāppāl dolgozok, ēccākā pihenni kéne, hāt ... tessék mā ābbāhāgyni. Elhātā vāty két pērcig, utānā oszt [...] De utānā rāgyōttem, kār is szōligāt̄ni, mer úgyis hijābā. No oszt ākkor nem is szōligāttām úgyē, ō montā a mājājēt, én mēg hol āluttām, hol nem, de mijjen ālvās vót āz? [...] Ēccākā elejintē sokājig fēljārt bizony a hāzbā, oszt ākkor mēnt vón a spājz⁵bā, ākkor ... āszt vēttem észre, hogy mer én āzon a kis heverōn fekūttem tudod a spār⁶hēt^{nā}, hogy mā a spār⁶hēt⁷ot fogdossā. No mondom, ānyukā, hāt mē nem fekszik lē, ākkor lēhet, hogy elszunnyāttām ēcs csēppet, tudod, csāk ārrā ēbrettem, hogy ot vān. No mondom, ānyukā, hāt mē nem fekszik mā ... vāgy ālszik? Nem szōlt ō ārrā semmics csē. Meggyūtottām a villānt, mer úgyē, ot vót mellettem a kāpcsolō, fēl sē kēlēt kelni ... Fijām, meggyūtottām a villānt, ō osztān a hejēre mēnt. Mēg úgy is vót, hogy ēccākā tōpszōr lēkelt a vēcēre, de visszāmēnt. Szōvāl ez nem mindig vót, hoty, hogy gyōtt-ment a hāzbā, ez csāk idōközōnkint. No és ākkor ō, hotyhā villānyt gyūtottām úgyē, ō visszāmēnt a hejēre. Mēg úgy is vót, hogy nem is

kellét villánt sē gyútáni, besüttek à ... àz úccáji villányok àz áblákokon à szobābú^l is még àz udvartú^l is, oszt àkkor elég vilāgos vót à konyhānk, oszt ő hejére is tudot mēnni. De oszt mār mostān àz utóbbi időbe bizony mā segíteni kellēt, hogy ē... lēvgyem à vécéjére. De lēkelt, útyhogy mém mikor utójārā vásārnāp kigyöttek Ilonkājék, oszt mongyā neki, hogy no, māmā, àsz mongyā, ithon vāgyunk. Jó vān, fijām. No, közbe mondom neki, hogy ànyukā! Teccik kérni ... válāmit? Àsz mongyā, hogy àggyāl ēcs csep kólāt. Mer à kólāt nāgyon szerettē, ... kólāt. No, àttām neki kólāt, àkkor vót citromos tējājā főve, māj később àvvāl is kínālt^{am}, de mā àrrā ... ^{g^o}... gondoltām, hogy elóttē vāgy, vāgy ojjām māsfél héttel ... nem ēvett úgy. Mer őneki kimondot jó étvāgyā vót... ēty féllitēr kākāót rēggel, mēk Szepesinū^l mindēn nāp ājig ... tårtot ki neki à litēr tej. Este ēty féllitēr kākāó, rēggel ēty féllitēr kākāó. Ehē hortām zsemjēt vāgy kiflit neki, vāgy mār mostān oszt rāszoztunk erre à kerek kényérre, mer àsz montā, hogy à zsemjének szívós à hājā. Nem tuggyā mēgēnni. [...] Oszt rāszoztunk erre à kerek kényérre, àszt hortām osztān, àvvāl èttē. Ebédēlni mēr rendēsen ebédēlt, de mondom nekēd, hoty sokāt. ^{lgáz}, hogy māsfél hét ótā mindig keveseb, kevesebbet ēvēt mā. No mondom, mā ànyukā nem mēgyē ki à télbū, mondom. No oszt mikor, hogy Ilonkājék is ki-kigyöttek, mondom is Ilonkānāk, no fijām, mā mondom, ànyu nem válāmi jól vān, kevesebbet ēszik. Nem fāj neki sēmmitjē, nem pānāsodik, montām, hoty híjjuk à doktor urāt lē. Àsz montā, hogy minek, mikor nem vāgyog beteg. Hāt oszt nem mertem, de hāt oszt utójjā felē, montā Ilonkā, mikor mā még is hāl délbe, no ànyu, àsz mongyā, àzér csāk híd lē à doktor urāt, mer mit mond, àsz mongyā, hogy még lē sē hívod ... hozzā. Hāt mondom, úgyis lēssz àz, māj hónāp [...] fēlmēgyēk ēggyel, bejelēntēm, oszt àkkor mājđ à rendēlés utān [...] Ez így vót, hogy mājđ hétfōn lēgyōn. No, de nem gondoltuk, hogy mēkhāl, mer rēggel, mikor én fēlkeltem, szombāton nem tuttām neki āgyāt húzni, mer úgyē, hétēn húsztām neki āgyāt, még vót úty, hoty kéccer is ...

(...)

Ès àkkor vásārnāp rēggel, még àmikor én fēlkeltem, de mondom, Ilonkājék izs gyōnnek ki, hāt fēlkelēk jōkor. Fēl is keltem öt órākor, fijām, tüzet ráktām, bemelegítētem à konyhāt, àkkor őt lēvēttem à vécéjére, illetve lē ... csāk emeltem, mer ő még, még lē tudott ālni. Még így űlt nē, lektōbbet nē [mutatja] àz āgyon. Mondom, őt tēsžem rendbe, oszt àkkor mājđ úgy àz āgyāt. No így is vót, hogy őt mēmmozdāttām, mēkfēsū^ltem, tisztāt àttām rā, fijām, kombinēt, hālókābātót ... Ott űlt, no mondom, mos mā, ànyu! Mēk teccik rēggelizni, àdđig odādōm à kāvējāt, mīm mēkcsinālom àz āgyāt. Mer mindig úty szoktā, rēggel ezēn àz āgyon ... ittā még à kāvējāt. Hāt ... úgyis vót, én úgyē, àz āgyāt fēlhúsztām neki, tisztā lepedōt, tisztā nejlont, eszt-àszť csināltām úgyē, àz āgyāt mēkcsināltām, visszāfekűtt. Oszt közbe én, mondok, kigyöttek Ilonkājék, ő osztān csināltā, ő is, én is úgyē, délelōtt, de el is fogāttā. Mājđ ... àsz mongyā dél felē Jānos, mā kész vót àz ebédünk, hogy ànyukā, tessék mēgebédēltetni māmāt hā-

márabb, ász mongyá, māj mink ebédélünk utānná. No így is vót ügyé, mēkterítettem á szobābā, őt én mēgebédéltettem áddig ... de mār vágy éty pār kánállál hágyot belülé, hogy ász mongyá, mā neki nem kell. No jól vān, anyuká, nem kell. Létettem áz ásztálrá, fijām, bemēntem én is ebédélni hozzājok, mire szētem áz üres tānyérokát össze, pedig nem ojjā sogbā telt, mār ő hālot vót.

Oszt ákkor sēmmít, hogy, ^hogy, ^hogy ő ... ő jájgátot vóná, vágy, vágy sóhājtot vóná, vágy nē ... szóvāl el sē tudom képzelní, nem hāllottunk sēmmít. Csák mikor létettem á konyhābā á tānyérokát, ákkor ... no, szólok vissza Ilonkájéknák, hāllgássátok mā, hisz mā á ... māmā mēm mēkhālt. Ugrālnák fēl, hāt mā hālot vót. Mā ákārmics csināltunk velē ...

(Nem lélegzett? Vagy miből vette észre?)

Nem. Nem. Ábbúl vētem észre, hogy á tānyért létettem, mer mindig áv vót, tudod, á ... izém, nágyon gongyāt viseltem, Ágiká, hogy mindig rānésztem. értéd, mostān hālókābāt nem vót rájtá. Oszt ápuká is így hālt még. Hogy ő is, neki is mā nem mozgott á pizsámākābātyá. Oszt neki sē. Mondom, hālgássátok mā, mā ányu mēkhālt. Hāt ... gyōnnek ki, szālādnák ki, kápjāk fēl, mē... emelik á fejít, de mār végē ...

(Mit kell csinálni egy ilyen helyzetben, hogy meghal valaki vasárnap délután?)

Hāt, idefigyel' ... még áz á jó, hoty telefonom vān. Oszt ügyé, mingyār á vōm ... ő ... nem segítēt áz őtōszködésbe, mām mikor őtōsztetni kellēt ...

(Mibe öltöztetik a halottat?)

Á lekszēb ruhājābā ... [...] Elké ... Előkészítētē, bizony. Ijjen dobozbā vót neki nē, fijām, á kombibét, bugyogó, hárisnyājā, még áho á gumi ügyé, mer még ők nem hárisnyānādrāgot hāsznāták, há gumit. Fijām, ez mind, zsepkendőjē, ālktőjē, neki ez mindēm, mindēm be vót rákvā szépen.

(Álkkötőt honnan vettek?)

Hāt ijjen új pátyolátot nyír^{tunk} el, ēggy ijjen szélēset, nē, tudod, ēggy, ēggy ijjen hosszúsāgút, nē, ēggy, ēggy izé ... egy anyāgból, ēggy ijjen pátyolát anyāgból, de úját.

(Ő csinálta meg magának?)

Ő bizony! Mā évekkal ezelōtt! Mā nem most. Mā évekkal ezelōtt.

(Megmondta, hogy hol van?)

Hāt nyilván! Hāt áz dobozbā ālt neki á szekrénybe, éty hejēn, mindēn íty sorbā, nē. Á ruhājāt még úgye, ő ászit mēgmontá, hogy mibe tēgyük.

(És mit kellett ráadni?)

Ēgy nágyon szép szōvetruhāt ... Kendőt, pē... áz is bennē vót dobozbā.

(Cipő?)

No, még áv vót, oszt Jānos ász mongyá, hogy mār mikor fel vót őtōsztetve, mā gyōttek értē, hogy viszik ki á temetőbe ...

(Kivel mosdatták és öltöztették?)

Mondom, hogy Ilonkà, én ... mēg à zonokām, à Jānos, àsz fijām, mēkfoktā így àszt à hālottāt, nē, oszt így emelte fēl, nē, mink meg àlattā mēkcsināltuk úgyē, ... lepedőt ... terítēttünk àlā, tudod, oszt àkkor úty tettē őtet szépen vissza. Ilonkà eligāzgāttā àlattā így à ruhāt, elsimogāttā, szóvāl ijjenēk vótāk. No oszt àkkor ... māj mongyā Jānos, hogy ànyā, én úgy tudom, hogy cipő is kell à lābā-rā. Vān neki, mondom, két pār is, àmit hordott is, mēg vān ēgy vādónātúj is itt à dobozbā, nē. Ki is hosztām, àttörültem mēg egy rongyāl, mājď gyönnek à ... értē, hogy mā viszik ki à ... hullāhāzbbā ...

(Ki jön érte?)

Hāt à vālālāt ... à hālott ... à temetkēzési vālālāt. [...] Jānos oszt ő ithon vót úgyē, ő mindēnfele telefonālt, tudod? Telefonālt elōszőr à ... zūgyelletēs orvos-nāk, mer ànnāk kellēt lekhāmārābb gyōnni. Utānnā telefonālt à temetkēzési vālālātnāk ... De szakātt àz eső nāgyon. à kocsi mēn nev vót ithon, mer à jānyt mēv vinni kellēt à hāromórās vonāthoz Miskócrā, mer àz mēg mā vissza Pestre. Mer Jānos csāk à éccākābā mēnt vissza. Mer ő is iskolān mostān ... mēg à jāny is. No, őt elvittē, kocsi nem vót. No most hogy mēnny... Mongyā à temetkēzési vālālāt, hogy gyerünk lē, oszt vālásszuk ki à kosz^o... koporsót, mēm mēg à kellēket, oszt àkkor ... ők fēlgyōnnek, oszt viszik is ki ... à hālottāt.

(Ez vasárnap is megy?)

Vāsārnáp is, rōktōn törtēt ez. Jānos úgyē ... àz úgyellet mingyā fēlgyōtt ... àz orvos ... àz úgyē, mēgnésztē, àsz montā, hogy mos mā lehet rendēl... szkēdni úgyē, à temetkēzési vālālātnāk. No, àkkor odā lēszołt mēgint úgyē, no, esz szakātt àz eső, nem tuggyunk lēmenni kivālāszttāni, rōktōn kūdōt kocsit értünk. Mer montuk, hogy à kocsink, à mijenk nincs ithon, Miskócrā kellēt neki visszā-mēnni, hāt mondom, nem tuggyunk mēnni kivālāszttāni. Àzonnāl mēgy à kocsi, àsz montā. Gyōtt is à kocsi értünk, fijām, Ilonkāvāl lēmētünk, Jānos ithon mārātt, ū mēnt à, vāgy telefonālt à pāp..., pāpnāk Rāgājrá, igēn. Àkkor ... mink fēlgyōttünk úgyē, minket vissza is hozott. Kivālāszttottuk, visszāhozott, utānnā elgyōtt à izéjért nē, à hālottér, mer àsz montā, hogy àkkor most nem tuggyā kivinni, mer mēg Szuhākāllōbā hālt mēg à ... nem tudom mijem pāp ... à görög pāpnāk àz édēsānyā, hāt ... àszt is ki kēl vinni à temetőre, de mā àsz hāmārāb bejelenkēzēt, hāt mā à mijenket nem tuggyā keddēn két órākor temetni, csāk ēggy órākor, mer àz jelenkēzēt hāmārābb. Oszt àrrā à nāprā, kedre, négy vót neki, ennek à hālotti vālālātnāk. No osztān ... így ...

(A vállalat mit csinál a temetésen?)

Ők kiāssāk à sírt, fijām, ők be is húzzāk, mēg mindēt mēkcsinālnāk à vilāgon, sēm̄mi segícscēg nem kēl nekik.

(A koszorúkat is ott lehet megrendelni?)

Hāt ... ott is lehet mēgrendēlni, csāk mink nem rendēltünk, mer .... Szēgyēltem is ēty kicsikēt, mer àzér, hogy mēkkērdēsztē Lāci, hoty hāt, no, teccēnek-ē koszorókat rendēlni. Hāt mondom, nē hārāguggyon, Lāci, nem tuggyunk ... itten

rendelni, mer Ágiká ... rokony. Mék különben is szomszédok vágyunk, hāt így gondoltuk, hoty hāt inkāb ... ākkor ōtūlē. Úty hogy így. Hāt oszt szégyéltem így utólāg, mer légālāb ēggyet kēllēt vónā ...

(Ágika kicsoda?)

Itten nē, izé nē, Feledi Bērtinek ā feleségē. Itten, ānyujék, Nétijék, oszt úgy ōk.

(...)

No osztān Ágikātól rendēltünk mink ... koszorókāt, koszorót, Ilonkā is, én is, mēg oszt ā rokonsāg is, mindēnki, mindēnki. [...] No, osztān én mondom, ōk oszt kēsū ... fēlgyōttek ākkor ōk ... ēty fél órá mūlvā ...

(Szép koszorúk voltak? Miből csinálták?)

Élőbūl. Nāgy, āszt. Á lekkōzelebbi, Gyuszijék, Lajosék Kurityāmbā mēg ā Fēri feleségē mēg ā Fēri onokājā mēg Editke, mā ā Gyuszi jānyā mēg ā fijā, mer mā úgyē, ōnekik is vānnāk ... nāgyok, nōs, mēg Editke is fērnél vān Kurityāmbā, mān két gyerekék vān [...] Mēg rēngeteg élő koszoró vót.

(Milyen virágból?)

Pirosz szēkfū, mēk piros rōzsābimbók, ijjenek nē, csokrok is, koszorók is. Á mijenk oszt ojjān vót, hogy ā koporsó tetejin végig vót. Lēhosztā Ágikā ā koporsót, āz izét, ā temetōrūl, ā koporsótetēt, mām mikor ānyukāt kivitték, mer oszt mikor minket házāhozott, hāt āsz montā, nem tud minket vāgy ā hālottāt mos kivinni, mer Szuhākāllóbā kēl neki mēnni, de ēty fél órá mūlvā it lēssz. Itt is vót, mān kivittē ānyukāt, mān ākkor ā koporsóbā, értēd? Ottām mēg úgyē, ā hullāhāzbā vān ēggy ... izé nē, fāgyāasztó, hogy mēr tēszik belē, hāt ijjenkor mos hívēs vān, nem úgy, mind nyāron. De mindēggy. Ászt osztān betētték ā fāgyāasztóbā, mer vān ēggy ijjen ... mū koporsójāj, tudod, ēggy ijjen plé, vāgy mit tudom én. No, oszt ābbā betētték ā fāgyāasztóbā. [...] Utānnā osztān mikor ā temetés nāp-jān vót, ezek oszt elgyōnnek hāmārābb úgyē, illetve ez vāsārnāp történt ā temetés ... vāgy ā hālott, de ā ... sirt hétfōn āstāk ki, hétfōn ki is lēt, no, keddēn szintēn visszāgyōttek úgyē, mā előttē, mielőtt ā temetés vót, oszt ākkor lērendēszték ottān mindēt, kihosztāk ānyut, mēk szépen mēkcsināltāk ā rāvātālt.

(...)

Hāt āz ētyhāz osztān úgyē, telefonālt Jānos, ā vōm ... fēnt Rāgājībā, osztān dēlutān szom..., vāsārnāp este hāt ōrārā rendēlt ā ... pārókijārā bennünket, hogy māj mēbbeszēljük ā dolgokāt. Ott osztān ātāttuk ā búcsúsztātót neki ... oszt ...

(Van énekes búcsúztató?)

Nincsen énekēs mān, eddig vóót, eddig vóót, csāk ennek nincsen mos mār. Ez mā ā māsodikāt temettē, ānyut, mer először Göncit temettē, utānā mēg ānyut, mer ez új pāp, oszt ō csāk ēgybe vēszi āz egēszet, négy gyerek, négy mēny, vāgy hārom mēny mēg ā jānyā mēg āz onokāk mēg ennyi onokā, ennyi dēdonokā.

(Nem név szerint?)

Neem, neem. Esz nem ics csināltā ā kis pāp, ā mijenk.

(...)

Ümm, esz csak a póp mongyá. Pedig mész Szuhákállóbá méntünk a kántorér is, mer az is ojjám problémás vót, igén sok utána való járás vót anyukának, mer Rágájba kellett a pápnak telefonálni ügyé, ott ávval intézkédni, ákkor Szuhákállóból rendeltük a kántort, ázer menni kellett, ászt vinni kellett ... vissza, de ász montá, hogy ő igé szépen tud énekélni még igé szép énekét, rénetegét énekél, de ű a búcsúsztatót nem tuggyá mégírni. Óneki mindig ez a régi kis pápírt, ámit [...] még ez ügyé, kibóvítette, ámit, ámit ... mer nem bővítettük mink ászt ojján nágyon, hogy mit tudom én mēnnyit, csak ügyé, a részletéket irkáltá fél Ilonká, oszt ákkor így gondoltuk, hogy májd ű kibóvítá, mint a mienk is kibóvítette ezék előtt.

(Honnan tudják meg a faluban, hogy halott van?)

Hāt hárangoznák, fíjám, réggel mingyá [...] Hāt még el kellett mēnni mégint a hárangozóhosz, hogy ügyé, hā háránkszót ákarjunk, mēnnyit rendéljünk. Éty háránkszó hátszász forint. Ákkor hányát rendéjjünk. Ákkor mā, mikor mēkhált vásárnap éggy órákor, ákkor mān nem hárangoznák, mer mār ügyé, délbe hárangoszták vóná, de ... mivel mā délutān hált mēk, hāt így mā vásárnap nem hárangozot, hānem hétfőn réggel, hétfőn délbe, mēk kedden réggel mēk kedden es..., délbe, még mikor temették. Ót háránkszó vót, de ez tízet jelēnt, mā montám is nekéd, mer ügyé, két háránk szó^l éccerre ...

(Azt tessék elmagyarázni, hogy harangoznak férfinak, nőnek?)

Úty, hoty hā nő hāl még, ákkor éggy, éggy, éccer húzzá, no, hogy mongyám ... égyvéktébe. De hā férfi hāl még, ákkor mēkszakíjjá, és ákkor két ... rézbe húzzá. Hāt tuggyuk, hoty férfi.

(És ha gyerek?)

A gyereknek is ugyanígy.

(...)

Pérszē, mi a ... hozzātartozója kimēgyēn egy órával hāmáráb, még oszt vān-
nák ásszonyok, ákik imātkoznák, énekélnék.

(...)

Nincsen kórus, csak úgy a vállāsos, kátóli... , mer anyuká kátólikus vót, a kátólikus ásszonyok ügyé, idejébe kimēnnek, éggy órával hāmáráb, vágy ügyé, [...] mejk hogy, oszt ákkor mā it elkezdik az énekét ...

(...)

Vānnák ōk sokān, sokān, sokān [...] Pérszē, tuggyāk az énekét, hogy ojján-
kor mit kell énekélni, oszt szép énekéket [...] És ákkor mégérkezik a póp ügyé,
ákkor ōk ügyé, ábbáhaggyāk, és ákkor a póp ügyé, félgyōn, oszt imātkozik, éne-
kél, beszēntéli, oszt ákkor utānā mā mikor elimātkoztāk, ákkor el szokott ..., ák-
kor a kántor elkōszōn. elkezd éty szép énekét ... és ákkor mēkfogjāk ázok a ... te-
metkēzési vālālāt négy emberé, oszt ákkor kiviszik a kinti ásztárrá, oszt ... égnek
ázok a fākjāk, tudod, még a gyertyāk is a póp előtt is ... éggy, éggy ásztálterítō
is félterítve. Odā mégint külön csokrot hétszász forintér csinālt Ágiká, ász belé
szoktāk dobni a sírbá. Ász külön csinājjāk ...

(Ki dobja be?)

Hāt ott azok a halottas emberek [...] Hāt akkor osz mā mikor végzett a kántor is, még a póp is, akkor osz úgyē, a négy ember ... fēlemeli. Alātojjāk a rudat. Nālátok is úgy vān?

(Igen.)

Osz úgy viszik ki. Osz ot rātészik úgyē, osz ot még énekēlnek, imātkoznāk a kántor is, a póp is, osz beszēntēli.

(...)

De osz még āki azon kívül tettē vāty hozott, āz osztān mā csak úgy, āhogy húsztāk, úgy dobālāk befelē. Elōször, āmíg nem húsztāk, csak lēengedni ... Mār mā most nem dēszkāznāk nālunk a temetōbe. Igē rosz temetōnk vām, mer szakādozik a temetō. Így ālnāk a sírok, nē. [Mutatja.] Fūrósékē, a vāskerítés így āl, a fejfāt elvitték mind a kettőt [...]. Úty hogy nincs. Nāgyon sokāt elvittek a temetōbū. Nā osztān ezēk elōt meg úgy vót, hogy a bānyā ādot, tudod, fāt, osz ākkor kiācsoltāk, értēd? Lēdēszkāsztāk. De mā most nem ād a bānyā, mijótā új bā... gāzdājā vān. Azótā osz a bānyā nem āt sēmmit, de a temetō szakādozik. Úty hogy osztān lēengettēk, rātēttēk esz a páplānt. Nālátok is āz vān!?

(Nem tudom.)

Hāāt, tudot, hogy mi a, úgy nész ki, mint ēgy dunnā, ās sē tudom, mi vām bennē, néty sārkkā vān, ijje hosszú zsinór vān, osz lēengedik a koporsórā, āki közepire mēgyēn, āki mongyuk bōdbā [’oldalsó bolthajtás alá’] mēgyēn, āhom még a sājāt gāzdājā vāgy a hozzātārtozójā tēs z ojjān ājtófélēsēgēt, tudod, hoty fēl nē [...] hozzā. De tudot, hogy āpukā mā Jākfālvā felē vót ābbā jā sírbā. A mellētē vālō sír āz urām, ō mēk Kurityānnāk vān. Úty hogy ānyukā a közepire mēnt, ém mēm mājđ mēgint a māsiknāk a közepire. Hāt āzēr kellēt, tudod, nem ... dēszkānk nem vót ... ojjān erōs dēszkānk, hānem ijen páplānt hāsznālnāk mām most mindēg.

(Az a neve?)

Hāt ... āz a nevē. Ēn úgy gondolom, hogy āz a nevē, páplān. Ēs ākkor āsztāt rāengedik, osz ūty húzzāk be. Hāt āz āzēr vān, gondolom, hogy nem zuhog. Bārcikān is vótām, Rusznyāk kērēsztāpāmāt ismerted? Jolikā nēninek a férjēt?

(Ismertem, csak azt nem tudtam, hogy a Giza néni keresztaja volt!)

Jāā, igen āv vót nekēm. Ēs ākkor a temetēsēn vótunk, ott is osztott a sír. Mer ābbā mā Kondornē āsszony is bennē vót, mer ōt it temettēk el, de inset ātvittēk Bārcikārā, mer Jolikā nēnijēk ot vettek hāzāt [...] Ēs ākkor ōt odāvittēk, osz kērēsztāpāmāt is ābbā tettēk, mēg mostān kērēsztānyāmāt is. Úty hogy mind a hārmān ot vānnāk. Ot lāttām elōször ijje, ijjem páplānfélēsēgēt.

(Amikor behúzták, ’betemették’ a sírt, mi történik?)

Āzutān osztān rārākjāk a koszorókāt, ez a négy ember. Ennek ādogāssāk úgyē, mām a fālubelijek.

(Fejfa van?)

Vám, përszë, nekünk vám mǎ, áddig is vót lë..., be is vám fëdve ... [...] Mǎ nekünk nem kël, mer mǎ megván á keret, tudod? Nekünk mǎ mëvván á keret. Áhol új sirt āsnák, ottán négy gödröt (?) szúrnák á néty sárkārā, hoty tuggyāk mëk, hoty hol á szélë. De mǎn nekünk ez nem këll.

(...)

(A koszorúkat ki viszi el a sírhoz?)

Esztet? Á ... á népek. Mindënki felvëszì, áz embërek ('férfiak') mëk kettőt is [...] Vǎlogátās nélkül. Ámëddik csak vǎn, így vǎn, ámëddik csak vǎn ottán á fődö, ásszonyā, embërjë, ök ásztát mind ... fogjāk, osz ki is viszik.

(Milyen sorrendben rakják fel a kész sírra a koszorúkat?)

Ne.j, dehogy vǎ Nyārādon sorrend, áf fenét vǎn. Összë-visszá ráktāk ott á sírokrā, mëg á gyëpre, mëg mindë hovā, mer úgyë, nem tuttāk hovā. És ákkor, mikor mǎ behúszták, ányut lëengették, behúszták úgyë, áz embërek, ákkor ásztān ádogáttāk áz embërek ánnāk á négy embërnek, oszt ákkor ök szépen ráktāk.

(Mi van a szertartás végén?)

Hāt ákkor osz nǎlunk ojján á szokās, hogy vǎ két embër, áki mëg vám bízvā, hogy á kǎpunāl — áz jóvāl hāmārāb lëmëgyën, mer osz mǎr úgyë, nem vǎrjā mëg mindënki, hogy behúzzāk míg szās szāzálékig —, hā ... áz tuggyā, hogy mikor kël neki mǎr othágyni á sirt, és ákkor elmëgy á kǎpuhoz ... Ezek elött úgy vót, hogy mëg ëty kosār sütemény is vót vǎgy ijje sós vǎlāmi, de ... most mǎr erről lëszokták, és ákkor két liter bort demizsonbā visznek ki pohǎrral ëggyütt kosārbā úgyë, oszt ákkor úgy öntözgetik á ... [...] Jāj jā á nōket is kǎnǎlgā..., áki megisszā, megisszā, áki nem, nem.

(Odamennek az emberek a gyászoló családhoz, és mit mondanak?)

Mongyā, hoty hāt üdvözetëmet ádom, vǎgy részvtëmet ádom, ki mit mond.

Adatközlő: Nagy Lajosné Tóth Gizella. Felsőnyárádon született 1924-ben, és egész életében a faluban lakott, hosszabb időt nem is töltött más helyen. Archaikus, a keleti palóc nyelvjárási sajátosságok használatában igen következetes a beszéde. Zárt *ë*-zése, illabiális *á*-zása és a labiális *ā* használata hiánytalan és hibátlan. Előadása élénk, kifejező, nagy hangközöket használ, tempója, hangereje igen változó.

A felvételnél csak az adatközlő és a felvételt készítő volt jelen.

A felvételt 1993. október 16-án készítette és lejegyezte:

KORNYÁNÉ SZOBOSZLAY ÁGNES